

JOHN L. LEWIS IMA ŠE VELJAVO

Na gornji sliki v sredi je John L. Lewis, bivši predsednik CIO, ko je bil nedavno v Washingtonu pred preiskovalno komisijo, ki ga je vpraševala, kdo mu je plačal radijsko omrežje za govor, v katerem je indorsiral Willkieja. Radijsko omrežje ga je stalo blizu \$50,000. Koliko je dobil za svoj govor, ni znano, kajti Lewis pravi, da ni bil plačan zanj.

Po 15 mesecih vojne se še nič ne ve, kdo bo zmagal

FRANCIJA V PRIZADEVANJIH, DA SE OTME HITLERJEVE NADVLADE. — ITALIJI POKA LED POD NOGAMI. — PODJARMljeni narodi SE BRANIJO ZASUŽNENJA

Ako je stari maršal Petain, ki je v kritični uri poraza francoske armade prevzel vlado, mislil delati samostojno, to je, edino v korist Francije, je storil usodno zmotno, ko je vzel za svoj kabinet Pierre Laval.

Nihče izmed vodilnih francoskih politikov ni deloval za Hitlerja in Mussolinija toliko kakor Laval in nihče ni kriv francoskega poraza bolj kakor on. Vzlic temu ga je Petain imenoval za ministra vnanih zadev in za podpredsednika vlade.

Prepozno dognanje

Ker je Petain že zelo star in betežen, ga je nadomeščal v delikatnih pogajanjih z Nemčijo podpredsednik vlade Laval. Petain in njegovi kolegi so baje mislili, da bo Laval vsled svojega prijateljstva s Hitlerjem izposloval za Francijo čim milejše pogoje in dalje, da bo izposloval pri njemu odpoklic nemške armade, ki vlada nad dvema tretjinama Francije. A v resnici je Laval pomagal Nemcem le kako uposliti vse sile, kar jih Francija še poseduje, za vojno proti Angliji.

Račun brez krčmarja

Na njegovo mesto je imenoval drugega francoskega državnik, ki se je v času monarkovskega sporazuma tudi proslavil z "apizanjem", toda Hitler stvari ni hotel vzeti kar tako na znanje in je poslal v Vichy h Petainu posebnega odposlanca z ultimatom, da Laval izpusti iz "zaščite" in pa da pojasni, kaj francoska vlada namerava s svojo reorganizacijo.

Laval je bil izpuščen in je odšel v Pariz, kjer vlada nemška komanda, Petain pa je obljubil, da se bo politika prijateljskega sodelovanja Francije z Nemčijo nadaljevala.

Narod proti

Vsa znamenja pa pričajo, da je francoski narod absolutno proti hlapčevanju Hitlerju in je dal Petainu signal, da je

boljše, ako se zoperstavi in vzame Hitler še ostalo tretjino Francije, kot pa da bi se mu nečastno podala. Vlada v Vichyju sicer ni šla v te ekstremnosti, pa tudi Hitler si jih ne želi, ker ima drugega posla čez glavo.

Težak živilski problem

V okupiranem delu Francije je nastalo silovito pomanjkanje živil. Pomoči iz Zed. držav najbrže še dolgo ne bo vzlic Hooverovemu prizadevanju, torej se mora nemška vlada brigati, kako prehranjevati prebivalstvo v okupiranih krajih.

Naklonjenosti ljudstva si ni dobila ne v Franciji, ne v Belgiji in ne na Nizozemskem, na Norveškem pa se ji odkrito upira. Tudi Jugoslavija skuša Nemčiji dopovedati, da ne more poslati vseh živil nji, ker strda njeno lastno ljudstvo. Enaki protestni glasovi se čujejo iz Bolgarije.

Grčija jim dala pogum

Vzrok temu odporu je v veliki meri Grčija, ki je s svojo ofenzivno (Nadaljevanje na 5. strani.)

HVALA ZA VOŠČILA

Smo v sezoni voščil, ki bo kmalu končana. Ampak pomen voščil lahko ostane v veljavi. Prejeli smo jih te dni mnogo v prid vseh ustanov našega gibanja.

Tajniki podpornih in kulturnih društev, ki so ta mesec sporočili Prosvetni matici, da ostanejo v nji, so svoja pisma zaključili z voščilom, da bi imela v prihodnjem letu še več organizacij kakor v tem.

Prijatelji Proletarca, ki so te dni obnovili naročnino in drugi, voščijo listu v prihodnjem letu mnogo novih čitateljev.

Precej pozdravov je prejel tudi Slovenski delavski center. Kajti tudi ta ustanova je uspeh naše skupnosti.

Vsem, ki so nam pisali, izreka uredništvo in upravništvo, tajništvo JSZ in Prosvetne matice, ter tajnik Slovenskega delavskega centra iskreno hvalo, z željo, da bi oni in mi skušali s skupnimi močmi vsa voščila čimboljše uresničiti.

Frank Zaitz, Charles Pogorelec, Joseph Drasler.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Letoinja božična sezona je bila najboljša, kar jih pozna zgodovina te dežele, so poročali trgovski krogi. Kar pomeni, da so prodajalne utržile minule tedne več kot kdaj koli prej v enakem času.

Italijanski vojaki v Afriki niso dobili za božične praznike niti pisem, ne brzojavov, ne paketov z doma. Kriva je uspešna angleška blokada, pomanjkanje papirja v Italiji in pa negotovost, kje bodo italijanski vojaki jutri, kajti angleške čete jih stalno silijo spreminjati naslove.

Dohodki ameriške pošte so meseca novembra znašali nad \$64,000,000 ali čez poldrug milijon dolarjev več kakor lanskega novembra. Še bolj zvišali pa so se ta mesec. Vojna prosperiteta je torej spet v deželi.

Anglija je naročila v naših ladjedelnicah za nad 100 milijonov dolarjev tovornih ladij, za katere se ji zelo mudi, ker jih ji Nemci potapljuje hitreje kot pa more izgube nadomestiti z novimi parniki. Ameriška korporacija Todd Shipyards je dobila naročilo za 60 tovornih parnikov in več ali manj je naročenih, ali pa so v teku pogajanja za naročila, tudi vse druge ladjedelnice v Zed. državah. Povprečno bo vsak staj \$1,600,000. Ob enem Anglija apelira, da naj ji Zed. države prodajo kolikor največ mogoče starih parnikov. Več sto jih je že prešlo v angleško posest. Izgleda torej, da bodo ladjedelnice imele prosperiteto ne samo

mo z graditvijo vojnih ladij nego tudi tovornih.

Čikaški župan je dobil za božično darilo nov avto, ki stane \$3,116. Kupil mu ga je mestni svet, seveda iz občinske blagajne. Vsi večji politiki v mestni službi imajo ne le avto na ljudske stroške nego tudi šoferje.

Obvezna vojaška služba v Zed. državah bo v prihodnjem letu dobila nekaj sprememb. Kongresu bo predložen načrt, da postane "draft" stalna ustanova, kakor v večini evropskih dežel. Vsak moški, ki dopolni 21. leto, se bo moral javiti naborni komisiji in ako bo zmožen, bo moral v vojaško službo leto dni ali kolikor bo že znašal termin. Mnogi kongresniki pravijo, da bo ta sistem pravičnejši kot sedanj, po katerem sme naborna oblast pozvati v armado vsakega zdravega moškega med 21. in 36. letom starosti.

Walter Citrine, ki je eden glavnih voditeljev angleških delavskih unij in predsednik strokovne internacionale (v kolikor še obstoji), je že več tednov v Zed. državah na predavateljski turi. Povabljen je bil tudi na zadnjo konvencijo A. F. of L., na kateri je izjavil, da odvisi bodočnost svobodnega delavskega gibanja v Angliji in na evropskem kontinentu od tega, kdo zmaga v vojni. Ako Hitler, bo svobode za delavstvo in demokracije konec tudi

(Nadaljevanje na 5. strani.)

KAMPANJA 'PROTI' VOJNI PREHAJA V HISTERIČNOST

Tri naše organizacije imajo priredbe na Silvestrov večer

V tem Proletarcu oznanjajo svoje prireditve, ki jih bodo imele zadnji večer tega leta, tri naše organizacije. Namreč klub št. 1 JSZ v Chicagu jo bo imel 31. decembra v Lawndale Masonic Temple, klub št. 222, Girard, O., ki se bo vršila isti večer pri Nagodetu v Avon parku, v Waukeganu, Ill., pa praznuje na ta večer slavje 30-letnice z obširnimi sporedom čitalnica Slov. nar. doma. Naše občinstvo v teh treh krajih je vabljen, da se jih udeleži, ker so vredne poseta.

Na božični dan 25. dec. je imel prireditev klub št. 49 JSZ v Collinwoodu.

Grški komunisti za obrambo

Kmalu, ko so Italijani vpadli na Grčijo, so listi poročali, da so grški komunisti izdali program, v katerem so pozvali narod na obrambo proti Mussoliniju. Komunistični Daily Worker v New Yorku je na to "iz dobro poučenih virov" trdil, da se grški komunisti niso dali ukaniti "imperialistični" vojni, kajti izzvala jo je grška vlada s svojo zvezo z Anglijo. Dotični letaki so bili potem takem potvorba.

"Nova linija" izza avgustalskega leta torej še deluje.

Nemčija svoj živilski problem dobro rešuje

Nemška vlada se je pohvalila, da pride sedaj na vsako osebo na teden 10 unč maščob (masla, masti, margarina in olja), v času prejšnje svetovne vojne pa 4 1/2 unče. Torej sedaj se enkrat več kakor takrat. Ako je takim poročilom verjeti, je živilski standard v Nemčiji vzlic vojni veliko boljši kot n. pr. v Jugoslaviji, ki je nevtralna. Treba pa je pri tem upoštevati, da je Jugoslavija Nemčijo primorana zalagati z živili več kot jih more utrpeti, in enako tudi okupirane dežele, Madžarska, Rumunija in Bolgarija. Tudi ruski trg ji je odprt.

Mnogo masla in kanonov

Nemški poljedelski minister Walther Darre pravi, da producira Nemčija sedaj 30 odstotkov več masla kakor pred vojno, in tudi topov ima v izobilju. Norčuje se iz Anglije, ki je hotela Nemčijo izstradati z blokado, pa je sama prišla v pomanjkanje.

NEMCIJA IMA V ZED. DRŽAVAH MNOGO PRIJATELJEV. — V BORBI RADI ANGLIJE JE NAJTI NA OBEH SPORNIH STRANEH POLEG POSTENIH TUDI VELIKO NEISKRENH NAMENOV. — DRAGO PLAČANA "POMOČ"

V kampanji proti zapletu Zedinjenih držav v vojno so v ospredju interesi, ki nimajo prav nič iskrenih namenov. Cela mešanica je združena v nji. Pacifisti, ki so proti vojni z načelnega stališča, ne pridejo več v upoštevanje, ker so jih odrinili elementi, ki kaj štejejo v javnosti. Uporabljajo jih le, v kolikor

služi to njihovim namenom, drugače pa vodijo borbo proti Rooseveltu in drugim "war mongerjem" (netiteljem vojne) na svojo roko po svojih načrtih. Toda njim ni za obvarovanje Zed. držav pred vojno nevarnostjo, pač pa enim za ohranitev hitlerizma, drugim pa zgolj za poraz Anglije.

Nihče ni za vojno

Le malokdo, ki kaj pomeni v ameriški javnosti, propagira vstop te dežele v vojno. Kdor se je oglašil za vojno napoved, ni dobil opore.

Velika večina ameriškega ljudstva pa je za podpiranje Anglije materialno, dočim si manjšina prizadeva to pomoč preprečiti ali vsaj zmanjšati s propagando "proti" vojni. To manjšino tvorijo fašistične struje, katerih je v Zed. državah par ducatov. Dalje sovražniki Anglije, katerih je mnogo tudi v visokih kapitalističnih krogih. Pacifisti, kot sta na primer Henry Ford in Ch. Lindbergh. Oba imata Hitlerjeva odlikovanja. Dalje časopisi, kot je Chicago Tribune, s svojo milijonsko cirkulacijo in z bogastvom, kolikornega ne poseduje menda noben drug časopis v Zed. državah.

Zlorabljanje patriotizma

Elementi vseh vrst, ki so bodisi iskreni izolacionisti, ali pa "proti vojni" le iz sovraštva do Anglije, ali vsled investicij, ki jih imajo v Nemčiji in na Japonskem, širijo svojo propagando proti "umešavanju" pod patriotičnimi gesli, češ, "vse za našo obrambo, niti enega dolarja, niti enega moža za tuje vojne!"

Ustanovili so si za to kampanjo mnogo organizacij, izmed katerih uspevajo posebno "America First Committee", "No Foreign War Committee", "Citizens Committee to Keep America Out of War" itd.

Raketirstvo s pacifizmom

Poleg teh krogov se v protivojni propagandi skušajo uveljaviti razni bivši oficirji, politiki, časnikarji itd., ki so si ustanovili posebne organizacije in si iščejo službe v njih. Kajti denarja je mnogo na obeh straneh. Nobena skrivnost ni, da Nemčija troši milijone dolarjev v ta namen in še celo revna Italija veliko izda v tej propagandi.

Zvezni justični department je odkril že precej teh propa-

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Z velikimi nadami v Novo leto

Joseph Snoy, ki v dopisih dostikrat rad pojamarja, je v tej številki kar izredno šegav in optimističen. "Delo za JSZ in Prosvetno matico nam gre izpod rok jako dobro," pravi v pismu. "Nalage izvršujemo, kakor smo sklenili na zboru 4. julija, da jih bomo," dostavlja h koncu.

Sodružni list Delavska Politika v Mariboru, ki se bori še z vse večjimi težkočami kot mi, piše o sedanjih vojni kolikor pač sme pod nadzorstvom cenzorjev in en svoj članek o nji takole zaključuje:

"Priti mora nov red pa tudi red nove civilizacije. V tem duhu mora delovati socialistično gibanje."

Neki večer se je oglašil v našem uradu John Rak. "Drugo nedeljo grem spet naokrog prodajati koledar," je sporočil. Pripravite jih toliko in toliko. Omenil je, da bosta šla skupno s Fr. Bizjakom. "Zadnji dve nedelji smo opravili s tem delom prav dobro," je pojasnil.

Mnogo jih je, ki pomagajo pri istem delu tu in v drugih nasebinah. Njihova zasluga je, da bo koledar ves razprodan.

In pa glas iz Milwaukeeja: "Tu se je par ljudi nekako 'spuntalo' proti 'Čikažanom', a verjemite, da bomo imeli tu s časoma boljši klub JSZ kot kdaj prej. Saj dobro vemo, da kar imamo, smo skupno zgradili vi kot mi."

Nad 30 milijonov delavcev še neorganiziranih

Statistični biro AFL pravi, da je v industriji Zed. držav zaposlenih nad 46 milijonov delavcev. Le kakih deset milijonov izmed teh jih dela v obratih, v katerih je unija priznana. Njegov glavni pomočnik v "delavskih zadevah" Bennet pravi, da more UAW pri Fordu zmagati edino s sodelovanjem zvezne vlade, drugače nikdar.

Druga ogromna industrija, v kateri je unija še razmeroma jako šibka, je jeklarska. Tudi tam, kjer je priznana, delavci niso primorani spadata v unijo, razen v par manjših jeklarskih podjetjih.

Ker se sedaj vrši močna kampanja, da se proglasi podjetje, v katerih se izvršujejo vladna naročila v svrhu oboroževanja, za odprto delavnico, in ker je možno, da bo kongres tak predlog tudi sprejel, bi to pomenilo udarec za unije, kakršnega si ne morejo dovoliti, ako jim je za bodočnost.

CIO si je dal za nalogo organizirati delavstvo v masnih industrijah. Izvršil jo je že priključno, a še vedno je tri četrtine delavcev uposlenih v obratih, ki ne priznavajo nikake unije, ali pa le kako samostojno (kompanijsko). Edino ako se CIO in AFL sporazumeta za

skupno organizatorično kampanjo, bi bilo upati, da se jima bi do konca prihodnjega leta posrečilo organizirati nad polovico, mogoče celo tri tretjine ameriških delavcev. Ako se voditelj CIO in AFL tega podvzeta čimprej ne loti, bodo unije spet potisnjene v stagnacijo, kot so bile pod Gompersom in skozi dokler jim ni dal življenskega ubrižga s svojimi zakoni in naredbami Roosevelt in njegov new deal. Z njegove strani pa unije v bodoče nimajo več kaj prida pričakovati, torej se smejo zanesti le nase in se lotiti kampanje brez zanašanja na vnanjo zaščito.

skupno organizatorično kampanjo, bi bilo upati, da se jima bi do konca prihodnjega leta posrečilo organizirati nad polovico, mogoče celo tri tretjine ameriških delavcev. Ako se voditelj CIO in AFL tega podvzeta čimprej ne loti, bodo unije spet potisnjene v stagnacijo, kot so bile pod Gompersom in skozi dokler jim ni dal življenskega ubrižga s svojimi zakoni in naredbami Roosevelt in njegov new deal. Z njegove strani pa unije v bodoče nimajo več kaj prida pričakovati, torej se smejo zanesti le nase in se lotiti kampanje brez zanašanja na vnanjo zaščito.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$5.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager.....Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$5.50; Six Months \$3.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Spremembe v letu 1940

Leta 1940 so brzeli dogodki kakor v kinu. V njemu smo se naučili besede blitzkrieg, ki jo je uveljavil Hitler s svojimi osvajanji preko noči.

Nemčija, ki zahteva zase večji življenjski prostor, si ga je razširila po vsi Evropi. Le še Ukrajina ni njena in ne ostali del Rusije, toda to oboje je v območju njenega sodelovanja vsled sporazuma med njo in vlado v Kremlinu.

Pri nas v Zed. državah imamo spet "vojno prosperiteto". Dividende se namreč nagromačajo v tisti, ki delnic v zadnji krizi niso izgubili, ali pa si novih kupili v zadostni množini, so spet "na konju".

Za Anglijo je bilo leto 1940 težka mora. Blitzkrieg se je uletel šele pred njenim pragom. Toda četudi ni v Angliji uspel kakor v drugih deželah v Evropi, se mu je posrečilo porušiti velik del njenih mest. Sploh je nemška vojna z Anglijo brez primere v zgodovini.

Na morju potaplja nemške podmornice angleške tovorne parnike kot da so igrače. Z njimi se je pogreznilo na dno stotisoče ton žita, mesa in drugih živil, bombaža, olja in nič koliko ton rud. Anglija je v krizi in njen imperij visi na nitki. Brez pomoči Zedinjenih držav ga ji ne bo mogoče oteti.

Demokracija je v tem usodnem letu doživela silovite udarce. Tradicionalno demokratične dežele, kot so Norveška, Danska, Belgija, Nizozemska in Francija, je pogoltnil Hitlerjev imperializem.

V Aziji vztraja v vojni s pomočjo Zed. držav, Anglije in Sovjetske Unije že par let Kitajska. Tam gradi "nov red" Japonska, v Evropi Hitler. Italija pa ga je koncem leta pričela izgubljati.

Delavsko gibanje je prvič v zgodovini manj svobodno kot pa v dobi svojega postanka, ko se je borilo v carski Rusiji, Bismarckovi Nemčiji in drugje, da se uveljavi. Prvič, od kar je bilo odpravljeno telesno suženjstvo, je v sedanji dobi spet uveljavljeno. Milijone ljudi — moških in žensk — mora na ukaz garati na odkazanih mestih. Prej so morali moški le v armado, a sedaj je "konskripcija" razširjena na vse ljudi od rojstva do groba. Kajti to je doba "totalitarnosti", v kateri ni nihče svoboden, razen diktatorji. In tudi oni so v nevarnosti toliko, da so zastraženi kot še ni bil v tolikšni meri noben car, noben cesar in noben kralj v zgodovini.

V Zed. državah smo v tem usodnem letu dobili obvezno vojaško službo, — prvič v "mirnem času". Vsa dežela je v političnem vretju ogromnega obsega. Imejmo tudi v vidu, da so Zed. države ameriške velikega pomena za ves svet. Nobena izmed sedanjih velesil ni neodvisna od njih, niti Rusija ne.

V letu 1940 imamo dovolj nauka, da je rešitev človeštva le v odpravi sistema kakršen je, toda edino, če ga nadomestimo s socialističnim. To ni enostavna naloga. Zahteva ljudi, ki so res ljudje, ne pa roboti in sužnji.

Za "tretje stranke" izid nerazveseljiv

Končni podatki o izidu glasovanja 5. novembra so za takozvane "tretje" stranke zelo nerazveseljivi.

Earl Browder, kandidat komunistične stranke, je dobil manj ko 50,000 glasov. Izgovarja se, da je vzrok temu, ker ga v večini držav niso pustili na glasovnico. Komunisti trdijo, da če ne bi imel te ovire bi prejel nad 100,000 glasov.

Tudi Norman Thomas jih je dobil najmanj v zgodovini soc. stranke. Posamezni kandidati so dobili glasov:

Roosevelt, demokrat	27,241,939
Willkie, republikanec	22,327,226
Norman Thomas, S. P.	116,796
Roger Babson, prohibicionist	58,600
Earl Browder, komunist	48,789
John Aiken, eselpist (SLP)	14,861

Gornji izkaz dokazuje, da je delavstvo letos bolj kot kdaj prej pustilo "tretje" stranke na cedilu in glasovalo za Roosevelta, kar poudarja v svojih komentarjih tudi Norman Thomas.

Socialistični stranki je ta izid nauk, da je brez opore v unijah delavska stranka nemogoča. Le dokler je imela zaslombo v njih, je bila stranka. In to zopet postane, ko jo unije obnovne.

Pristopnina in članarina v unijah

Listi plutokracije z zgražanjem ugotavljajo, da so delavci, ki jih najemajo pri gradnjah barak za vojske in pri drugih podvzetjih za narodno obrambo primorani pristopiti v unijo, ki zahteva od njih od \$50 do \$100 pristopnine in visoko članarino.

Pristopnina je v marsikateri uniji res pretirano visoka. Ampak kapitalističnim listom ni hudo zaradi pristopnine, pač pa vsled unije. Oni so namreč proti unijam tudi če ne bi računale nobenega centa pristopnine.

Siromaštvo ni sramotno. — Beseda, ki so jo skovali nalašč za bogataše. Siromaki namreč ne verujejo v to. — (Julij Knopf.)

TELEFONISTKE BREZ ZAKLONISČ

Telefonistke v Londonu in v drugih angleških mestih morajo ostati pri svojem delu neglede na bombne napade. Gornja slika jih predstavlja v klobukih iz jekla in pa plinske maske imajo pripravljene za slučaj, da Nemci prično sipati tudi strupene kemikalije, ne samo dinamit in plamen.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Spet se "šutilim" v cajtenge". Ampak dokler bom poročal dobre novice, ne bo slabo. Vest mi ne da miru, da ne bi povedal vsem, kako uspevamo v agitaciji in "kako se imamo".

Na zadnjem zboru JSZ in Prosvetne matice 4. julija to leto smo si naložili dolžnosti in mi jih vršimo. Torej je prav, da o njih poročamo v javnosti.

V nedeljo 15. dec. sem se podal na misijo za Prosvetno matico namesto s. Jos. Škofa. Da povem kot je bilo. On je tiste dni klobase delal, ki so naša narodna jed, pa je sporočil: "Naj me kdo drugi nadomesti." Zapregel sem torej svojo staro "šajtergo" in naložil vanjo naša sodruga Viteza in Matkota. Pa smo se vozili "čez hribe in doline", dokler se nismo ustavili pred Poljsko dvorano na Maynardu, v kateri se je vršila seja društva št. 275 SNPJ. Potrkam na vrata, reditelj odpre, pojasnim, kdo smo, namreč da smo odposlanci iz "velikega mesta" Bridgeport, in vrh tega vsi tudi člani SNPJ.

Prisel je k nam tajnik, nas pozdravil, ker nas pozna, in oznanil, da smo OK. Dovolilo so nam vstop in živahno je nastalo, ko so nam odkazali prostor.

Ravno so volili odbor. Pa sem si mislil: Motimo jih pri važnem opravilu. Sedli smo in čakali, da društvo skonča svoj dnevni red. A že med tem je nekdo izmed članov dejal, ko so razpravljali o neki zadevi: "Vprašajmo Snoyja, on ve!" Isto se je ponovilo še v par drugih razpravah, da bi bil lahko že skoro ponosen sam nase, češ, morda pa res kaj vem! "Well, preklemana mast, dobro so nas sprejeli," sem si mislil.

V tem društvu so člani tudi drugih narodnosti, kar pomeni ligo narodov v malem. To sem vedel že prej, zato sem spil, predno sem se odločil iti na njegovo sejo, pehar surovih jajc, da bom laglje govoril in čimbolj pametno odgovarjal na vprašanja, v slučaju, da bi bilo to potrebno.

Pa so me zares vpraševali, češ, kaj mislim o tem, kaj o onem itd. Odrezal sem se v vsakem slučaju kakor najboljšje mogoče in tisto okrepčilo mi je menda zelo prav prišlo. Govoril sem v obeh jezikih. Jamrali smo zaradi brezposelnosti, ki se v naših krajih pozna vzlic oboroževanju. Kajti vladna naročila menda sem sploh ne pridejo, nego le v velika industrijska mesta. Zborovanje društva se je gladko vršilo. Sklenilo je pristopiti v Prosvetno matico in ostalo bo v federaciji SNPJ. Člani so naročili tudi nekaj izvodov Am. druž. koledarja, na Proletarca pa se je naročil naš stari pionir Frank Spendal.

Grede s seje smo obiskali Martina Bončino, ki je član kluba Naprej. Pred nekaj tedni se je preselil na Maynard. Objubil je, da ostane član kluba.

Ali bi čitatelje mikalo iti tudi na farmo k s. Johnu Slanocu? To je res sodrug! Kdor ga pozna, bo to potrdil. Pomudili

smo se pri njemu in se zabavali ob njegovi gostoljubnosti. Leta 1936, ko se je tu dogodil silovit naliv, mu je povodenj hudournika vse uničila. Pa je težave premagal in življenje mu teče, da ga je kar vesel.

To so torej dobre novice in ne bi bilo prav, če jih ne bi sporočil. Kajti vse, kar se tiče Prosvetne matice in našega gibanja vohče, je dobro, da izvem. Torej sporočajte, kako uspevate v aktivnostih, tudi iz drugih krajev. Joseph Snoy.

Cikažani, pridite 31. dec. na zabavo kluba št. 1 JSZ!

Chicago, Ill. — Po dolgem času se bomo spet enkrat lahko v veliki družbi posedli okrog miz, peli, pili, ako bomo žejni, strežajke pa nam bodo nosile dobrine iz kuhinje. Kot smo že omenili, bomo imeli večerjo prav po starokrajsko pripravljeno. Namreč kisló repo, ki si cicer ni delikatesa, ali za sprejembo je vendarle dobra. John Rak je poizvedel za rojakinje, ki jo znanja pripraviti in jo ima rezervirane menda par ducatov galonov.

Komur ni za repo, si bo lahko naročil zelje, in bodisi k repi ali k zelju pa še razne klobase, vse domačega izdelka. Naredili jih bodo namreč pri-

matelji kluba iz najboljšega materiala, ker hoče odbor ljudem posreči kot se spodobi.

O pohoči bomo imeli nekaj programa. Kakšen bo, je skrivnost.

Tudi plesali bomo in to še celo taki, ki pravijo, da jim ni za ples. Kajti Joe Pucelj in trije njegovi godci se pridno vadijo, da bodo na tej prireditvi igrali tako, da se bo vsakdo počutil kot da mu je elektrika šinila v noge.

Vstopnice v predprodaji so samo po 25c. Prodajajo jih člani in članice kluba in dobite jih lahko tudi v Centru.

Da, saj res, kje pa bo ta zabava? V Lawndale Masonic Temple, 23rd in Millard Ave. Prične se ob 7. zvečer v torek 31. decembra in bo trajala do jutra. Pridite in povabite s sabo prijatelje, da se bomo z njimi skupno zabavali. — P. O.

Klub v Girardu vabi na Silvestrovo zabavo

Girard, O. Klub št. 222 JSZ ima običaj prirediti zabavo na starega leta večer že precej let. Tako jo bo imel dne 31. decembra tudi letos. Vršla se bo v Avon parku v Nagodetovih prostorih. Igral bo Jože Umec in njegov orkester. Zabava se prične ob 7. zvečer. Nanjo vabimo prijatelje kluba in delavskega gibanja. Zagotavljamo jim ne le obilo veselja nego tudi dobro potrežbo.

Dne 20. decembra je poteklo dvajset let, od kar je bil naš klub ustanovljen. Ta jubilej bomo praznovali enkrat v prihodnjem letu.

To ni edina obletnica, ki je bomo imeli. Ono stran ohijske meje, v sosednem Farrellu, bo slavilo v soboto 22. marca 25-letnico društva št. 262 SNPJ. To društvo je včlanjeno v Prosvetni matici in v federaciji SNPJ. Vsi tud okrog rezervirajmo si datum 22. marca 1941 za posej jubilejne priredbe tega društva.

In na svidenje v torek večer 31. dec. v Nagodetovih prostorih! John Bogataj.

Obramba stane

Ameriško pripravljane na obrambo bo stalo ogromne vsote. Cenijo, da okrog 35 milijard, tudi če se ne zapletemo v vojno. Zasluga je Hitlerjeva.

Drug argument teh ljudi je, da če se Anglija in Nemčija v vojni izčrpa do kraja, bo v njima zavladal "komunizem", torej je treba na Churchilla pritiskati, naj se pobota s Hitlerjem.

Cudno je, da tem kapitalističnim predstavnikom pomaga v enaki propagandi tudi ves komunistični aparat po svetu. Na primer, komunistična stranka v Angliji neprenehoma zahteva, da naj vlada vpraša Hitlerja za mirovne pogoje in preneha z vojno. Enako kampanjo, ki je v prid Nemčije, vodi tudi komunistična stranka v Zed. državah in vse druge.

Kaj pa, če se oboji boje, da Anglija v slučaju zmage postane prva demokratična socialistična država? Jasnó je, da je kapitalistov strah za svoja bogastva in to je vzrok, čemu pritiskajo, da bi se Anglija z Nemčijo rajše sprijaznila in sodelovala z njo, kot pa jo premagala.

Precej kapitalistov je sicer tudi na nasprotni strani, med njimi nekaj Morganove žlahte, toda ameriški kapitalizem kot razred ni za poraz hitlerizma. Njegova borba za "mir" in proti dajatvam Angliji je torej neiskrena in ameriško ljudstvo to ve! Mir si bo lahko ohranilo brez take pomoči.

Nemci izgubili mnogo letal

Angleška vlada pravi, da je bilo v Angliji in na morju okrog Anglije od početka vojne do 1. decembra zbitih na tla 3,018 nemških letal, Angleži pa so jih izgubili 846.

PISMO IZ CLEVELANDA

Piše IVAN JONTEZ

V ameriškem periodičnem tisku, ki na splošno ne posveča pažnje problemom tujerodnega prebivalstva te dežele, nallete od časa do časa na kak članek o ameriškem tujejezičnem časopisu, o katerem je splošna ameriška publika slabše poučena kot na primer o prilikah na Marsu. Jaz sem v zadnjih letih našel tri ali štiri, zadnjega v reviji Fortune, o katerem sem bil poučen, da ga je napisal dr. Stojan Pribičević, zadnje čase član uredniškega štaba te revije. Toda vsi dosedanjí taki poskusi, kar mi jih je znanih, so bili prepovršni, da bi si mogel čitatelj ustvariti o predmetu vsaj približno jasno sliko. Vtis, ki so ga napravili name, je bil, da pisec ni vodila želja, da bi točno obdelali svoj predmet, temveč le želja, napisati nekaj, kar bi vplivalo senzacionalno in jim odprlo pot v ameriške magazine.

Pred leti sem naletel na tak članek v neki reviji, ki se je več ne spominjam. Pisec je bil neki bivši ameriško-ruski časnikar. Članek se je bavil v prvi vrsti z načinom urejevanja ameriškega tujejezičnega časopisa, toda na tak način, da je postavljaj to časopisje v smešno in celo slabo luč. Čitatelju, kateremu je bil predmet vsaj od daleč znan, je zlahka presodil, da je bil pisčev glavni namen, ugajati urednikom omenjenega magazina, in ne, podati točno, objektivno sliko tujejezičnega časopisja v Ameriki, vključivši nujnosti, ki so ga rodile, problemov, s katerimi se mora boriti in nalog, katere opravlja.

Toda tudi ta situacija ima dve strani in precejšen del krivide je treba naprtiti ameriškim urednikom, ki so prepomeni s predsodki proti temu časopisju. Meni je na primer znana zgodba o nekem člankarju, ki je ponudil svoj članek o ameriškem tujejezičnem časopisju neki znani ameriški reviji in dobil od uredništva odgovor, da bi bili pripravljeno stvar sprejeti, če bi jo predelal tako, da bi postavljala tujejezični tisk v neugodno luč. Tako razumevajo amerikanizem nekateri ameriški uredniki. Menda ni treba pristavljati, da je tak "amerikanizem" prav toliko soroden pristnemu amerikanzmu kot fašizem demokraciji.

Članek, ki ga je o tem predmetu prinesla Fortune, je toliko boljši, da skuša biti objektivni in pošten napram tujejezičnemu tisku, dasi je senzacijskega značaja, ker v glavnem opozarja na tisti del tega časopisja, ki bolj ali manj odprto simpatizira z evropskimi totalitarnimi režimi in propagira njihovo "deologijo". Vendar pa kritičnega čitatelja, kateremu ameriško tujejezično časopisje ni "španska vas", ne zadovoljuje, ker je preveč površen: nikjer ni besedice o nujnostih, ki so to časopisje ustvarile, o nalogah, ki jih je vršilo ali zgrešilo itd. Jugoslovansko časopisje v Ameriki na primer mimo grede ovrkne s porazno sodbo, da prinaša večinoma — osebne polemike in dolgočasne fraternalistične zadeve. Ta sodba je seveda krivična in ne demonstira nič drugega kot to, da je bil obdelani predmet avtorju tuj in da se ni skušal temeljito poglobiti vanj. Zato je njegov članek, vzle nedvomno dobremu namenu, zgrešil svoj smoter, ki je bil, oziroma bi moral biti, seznaniti splošno ameriško publiko z našim tujejezičnim časopisjem. Slika, ki se čitatelju ponuja, je enostranska, netočna in predsodke vzbujajoča.

Pisati o ameriškem tujejezičnem časopisju, ni lahko delo. Jaz sem na primer v intimnih stikih s slovenskim delom tega časopisja že enajst let, vendar bi si ne upal pisati o tujejezičnem časopisju kot celoti in da bi ga v celoti točno proučil, čeprav mi je znano, da karakterizirajo njegove posamezne veje v glavnem sorodne značilnosti. Šele potem bi se lotil dela po sledečem načrtu:

1. Ali je bil ameriški tujejezični tisk produkt nujnih potreb ali zgolj nekaj izumetničnega? Kakšne so bile potrebe, ki so ga rodile?

2. Začetki tega tiska: njegovi pionirji; njegovi začetni problemi, uspehi in neuspehi.

3. Njegova vloga na ameriški pozornici: naloge, ki jih je vršil ali bi jih moral vršiti.

4. Značilne poteze, po katerih se razlikujejo od domačega ameriškega tiska, kakor tudi tiste, po katerih se mu približuje. Politična, socialna in ideološka opredelitev.

5. Razmere, v katerih deluje; težkoče, s katerimi se mora boriti.

6. Sadovi njegovega prizadevanja.

7. Današnji položaj tega tiska. Ali je še potreben? Zakaj?

8. Bodočnost.

Enakega načrta bi se moral držati v slučaju, da bi se omejili, recimo, na slovensko vejo tega tiska (kajti navsezadnje bi točna analiza vsake posamezne veje pokazala vse bistvene značilnosti, naloge in probleme celotnega tujejezičnega tiska; razlike, ki se najdejo med posameznimi vejami, so najbrž zgolj krajevnega značaja). To je namreč edini način, po katerem bi se mogla predočiti ameriški javnosti stvarna in poštena slika tujejezičnega tiska v Ameriki, da bi spoznala, da ta tisk ni bil produkt kake kapricne priseljencev, temveč nujnih potreb in da je vrh tega ta tisk svoj obstoj popolnoma opravičil. Površne razprave in članki o tem predmetu, kakršne so nam ameriške publikacije nudile doslej, tega ne morejo doseči, temveč ustvarjajo le še večjo zmedo in celo poživljajo stare predsodke proti tujejezičnemu časopisju.

Kdaj bomo našli v ameriškem tisku pošten, objektivni pregled delovanja našega tujejezičnega časopisja? Gotovo ne prej, dokler se ne bodo našli ljudje, ki ga bodo hoteli in znali napisati, in ameriški uredniki, ki se bodo znali otresti starih predsodkov in jih bo vodila želja, seznaniti svoje čitatelje z dejansko, sistematično in nepristransko podano sliko tujejezičnega tiska. Sodeč po lastnih izkušnjah, so taki uredniki v Ameriki bele vrane — in jaz doslej še nisem videl nobene. Izgovori, ki se jih poslužujejo, kadar jim kdo predloži nekaj takega, so bistveno enaki: predmet "ni dovolj zanimiv" ali pa "je bil že obdelan", pri čemur seveda "pozabijo" povedati, zakaj se jim ne vidi zanimiv in kje je bil že obdelan.

Dokler se ta situacija ne izpremeni, tako dolgo ne moremo pričakovati, da bi ameriški tisk seznanil svojo publiko z našim tujejezičnim časopisjem in razpršil krivične, predsodke proti njemu, ki jih goji ta publika, kolikor se zanj sploh zanima.

Ste si Ameriški družinski koledar za leto 1941 že naročili?

Tole mi ne gre v glavo?

OT 1002

Ako so ljudje res za "srečno in veselo Novo leto", čemu si ga samo voščijo, ne pa tudi uredničijo?

IZ VUKOVE ZAPUŠČINE

IVAN VUK:

PO VALOVH DONAVE ŠIROKE...

Beležke iz popotnega dnevnika.

(Nadaljevanje in konec.)

"Ko so prišli Madžari v banatske kraje," je rekel Tein spremljevalec, "je bilo Rumunom zopet onemogočeno, da si ustvarijo svojo državo. Morali so se zopet samo boriti. Daške dežele so si razdelili Madžari, Bolgari in Grki, a narod se je zopet umaknil v gore, ali pa je kot suženj delal na poljih. Živel je v podzemskih bajtah. Vendar je v spomin na rimsko kulturo in slavo ohranil jezik, običaje in ustna izročila, da so poleg vseh težav in trpljenja ohranili narodno zavest in običaje, kar se je v drugi polovici 13. stoletja začelo javljati v konkretnih oblikah, v samostojnih knježevinah: Karavlaški in Karabogdanski, ki sta se imenovali Vlaška in Moldavija. L. 1859. pa sta se obe knježevini zedinili v eno državo — Rumunijo, pod vlado izvoljenega kneza, polkovnika Kuze, ki je dobil ime Aleksander Jovan X. Ta država je bila formalno priznana od evropskih sil šele leta 1866., ko je zasedel prestol hohenzolernski princ Karel I. Po svetovni vojni pa so se njene meje še bolj razširile."

"Mi pravimo Rumunom 'Vlasi'," je rekla Tea.

"Tako so že stari Slovani imenovali Rimljane, a pozneje tudi druge polatinjene narode."

"Mi pa jim — Italijanom namreč — pravimo Lahi," je rekla gospa Marija. "In če bi bili Rumuni bliže nas, bi jim gotovo tudi tako rekli."

Tea se je nasmejala, Zdravko pa je vzbočil prsi in pripomnil:

"Včasih tudi meni kakšen Gorjenec reče, da sem Lah, če ga ne morem v čem razumeti."

"Počakaj s tvojo gorenjsko zgodovino," je rekel Matevž in se obrnil k Teinemu spremljevalcu.

"Rumunski jezik, kakor sem slišal, ima mnogo slovenskih besed."

"Rumunski jezik," je rekel Tein spremljevalec, "je sicer latinskega porekla in najbližji italijanskemu. Koliko je Rumunom ostalo od jezika in običajev starih Dakijcev, se ne more zagotovo oceniti. Vendar mešanje raznih narodnosti, ki se je vršilo v Dakiji vse do 10. stoletja, je zelo vplivalo na rumunski jezik. Posebno je čutili vpliv slovenskega jezika, od katerega je še v današnjem rumunskem jeziku mnogo korenov. Novejša doba je ustvarila književni jezik z italijanskim pravcem in pišejo z latinico, a rumunske cerkvene in druge knjige so pa pisane s cirilico ali glagolico, torej s staroslovensko abecedo."

SILVESTROVA ZABAVA KLUBA ŠT. 222 JSZ

V TOREK 31. DECEMBRA 1940

V NAGODETOVIH PROSTORIH V AVON PARKU

GIRARD, OHIO.

Pričetek ob 7. zvečer.

GODBA JOE UMECKA.

Rojaki iz Girarda in bližnjih naselbin, udeležite se te zabave v obilnem številu!

Nekoč je bila plova po Donavi ovirana tudi z velikimi cavinami, ki so jo pobirali po Gor-nji Donavi avstrijski cariniki, na Dolenji Donavi pa turški. Bile so, kakor pravijo, v "Zeleznih vratih" kot zapor, verige z ene skale preko Donave na drugo, da se ni mogel nikdo pritihotapati. No, od leta 1856. je Donava postala internacionalna reka, pristopna ljudem vseh narodov. In zato nadzira in regulira Donavo in plovo po nji posebna komisija, takozvana "Donavska komisija", ki ima svoj sedež v Galcu in katera sestoji iz sedem zastopnikov evropskih držav. Z berlinskim dogovorom l. 1878, je potrjena svobodna plova po Donavi, reguliranje Železnih vrat pa je bilo poverjeno Avstro-Ogrski, Kulija-rokav pa prepuščen Rusiji na svobodno razpolago.

Tako je bilo...

Danes plovejo ladje po nji pod vsemi zastavami in mi smo srečali vsak hip katero, ki je pozdravila naš parnik s kričom sirene in naš ji je istotako odgovoril.

Lepi so takšni pozdravi...

Večer je poljubil Donavo, parnik in vse naokrog...

Tam doli, na obrežju je zagrmel strel. Parnik je zaviskal z dolgim vriskom. Zašumelo je na krovu. Nad parnikom se je zaškričala raketa.

"Pozdrav Radujevcu..." je bilo v ustih vseh.

Zapenjala so se suknje, uravnjavali plašči dam, dasi je bilo vroče...

Na obrežju, sicer slabo razsvetljenem, množica ljudi. Kakor da so v gosti travi cvetevale marjetice, se je zdelo, kakaj njih obleka, noša, je bila tako slikovita.

Parnik je vžigal raketo. Godba je igrala pozdrav, a tam na obrežju je odgovarjala druga.

Kolesa parnika so udarila po vodi, da se je zapenila še huje. Parnik se je prisionil k pristanišču, vrv je zletela na obrežje in parnik je bil privezan.

Mogočni stroj je obstal, kolo je otrpnilo in zdelo se mi je, da se je globoko oddahnil. Kakor tudi ne, saj je bilo veslanja polnih 12 ur.

Izstopimo... Godba na obrežju igra, godba na krovu igra... V mikavnih nošah pa stoji tam Radujevcani in Radujevcanke, kakor marjetice v gosti travi... Stopali smo skozi spalir teh marjetic in šli na vrt hotela, da se okrepčamo...

"Kakšna obleka," je rekla gospa Marija, in Tea ji je kazala: "Vidite, to je vse domače delo, ženske obleke so bolj pisane, posebno rokavi in srajca. Največja razlika v noši je na glavi "račine" (nekake mreže), ki so narejene iz rdečega sukna in obšite s črno vrvico. Odrasla dekleta imajo fes, a žene takomenovane "krpe" (rute); zvežejo krpo in glavo do polovice z robcem, a oba konca pustijo na hrbet..."

Zaplesali smo kolo pred radujevsko cerkvijo pod košaticami, mogočnimi lipami. Otroci, dekleta, fantje in mi s parnika... Igrala je domača godba, igrala je naša godba... Bilo je prisrčno, kakor še nisem videl...

Prijatelj Zdravko in Matevž, gospa Marija in Tea, njen spremljevalec in jaz smo bili vsi med domačimi kakor svoji in plesali smo po širokem dvorišču pred cerkvijo pod šumenjem košatih lip, kakor nekoč stari Slovani... Lepe Krajinke so gibčno poskakovale ter nam, ki nismo znali plesati kola, pomagale. In veriga kola je bila velika, dolga, saj je plesalo nad 300 ljudi...

Po noči opolnoči se je zasvetilo v zraku. Raketa je počila tam nekje v noči in razsipala svetle zvezde v noč.

Parnik je zval. Sirena je kriknila, kratko, odtrgano, kakor ukaz...

Stisnil sem roko mladi, kakor fajgel lepi Krajinki in ona mi je vrnila stisk... Nato pa so kolesa parnika udarila po vodi in parnik se je odmaknil.

Godba na obrežju in godba na parniku sta igrala pozdrav — slovo, roke so mahale, a raketke švigale v zrak.

Pozdravljeni...

Noč je, parnik reže vodo. Plava proti toku. Petnajst ur in bomo v Belgradu. Na obrežju, tik pri vodi, levem in desnem, se pojavljajo drobne lučke in kakor mežikajoče izginjajo, da se nato zopet pojavijo.

Tudi svetilniki čuvajo naš povratek... Zato brez skrbi... Lahko noč!...

Ali naj pribočujemo v Am. druž. koledarju več čtiva v angleščini?

Peter Benedict v Detroitu, ki pomaga Ameriškeemu družinskemu koledarju jako mnogo z nabiranjem odgovorov, piše med drugim:

"Novi letnik A. D. koledarja sem mnogim pokazal, posebno oglaševalcem, ki niso Slovenci. Rekel sem jim, da je fino urejen in da ima prvovrstno vsebino. Glede ureditve so vsi pritrdili, a glede spisov pa rekli, škoda, ker niso angleški. Tudi tu rojena naša mladina je večinoma ne more oziroma ne zna čitati.

"Priporočam vsled tega, da bi imel koledar v bodoče vsaj eno četrtino gradiva v angleščini. Mi starejši izumiramo, pa bomo itak morali iskati odjemalcev drugje, ali pa bo koledar zginit z nami vred.

"Imamo že precej Slovencev, ki pišejo dobro angleško tudi črtice in članke, pa bi si jih morda na ta način ohranili med nami. Kaj mislite vi o tem?"

Peter Benedict.

Občni zbor Slovenskega delavskega centra

Chicago. — Na seji direktorija Slovenskega delavskega centra dne 17. decembra je bilo sklenjeno, da se vrši občni zbor delničarjev v soboto 25. januarja 1941.

Vse delničarje na to že sedaj opozarjamo, kajti podana bodo razna poročila in čuli bomo predloge za nadaljnje predelave ter sklepali o njih.

Vsi delničarji dobe letno poročilo in pooblastilo po pošti. Kdor se seje ne bi mogel udeležiti, je povabljen, da imenuje zastopnika. Kajti Center je sedaj ena najvažnejših ustanov našega gibanja in na prihodnjem zboru bomo čuli proračune in predloge za nadaljnje predelave. Joseph Drašler.

Frank Crosswaith izstopil iz socialistične stranke

Znani zamorski socialist, ki je govoril tudi že na shodih JSZ, med njimi na neki veliki prireditvi kluba št. 1, je šel v razkolu v SP l. 1936 z militanti, dasi ne kot eden izmed njih nego kot človek, ki hoče ostati v stranki.

Meseca decembra to leto je v javnem pismu oznanil, da je izstopil iz nje, ker se ne strinja z njeno taktiko. On še vedno veruje, da je mednarodno delavsko gibanje eno in ga je treba podpirati v borbi s fašizmom, dočim je sedanje vodstvo S. P. efektivni pomoči nasprotno. Pravi, da je ta svoj korak storil iz zvestobe do naukov Karla Marksa in do mednarodnega socializma. "To je edini vzrok, čemu čutim za svojo dolžnost odstopiti od S. P.," je izjavil v svojem pismu.

LUKA GROSER

vošči vsem

srečno Novo leto!

Vsem, ki so mi poslali voščilne karte, in drugim mojim znancem ter prijateljem voščim na tem mestu res srečno in veselo NOVO LETO!

Kart letos nisem pisal, zato hvala vsem, ki so mi jih poslali k božičnim in novoletnim praznikom.

LUKA GROSER in družina

2301 So. Lawndale Avenue Chicago, Ill.

Slovenci v Argentini žele sodelovanja Prosvetne matice

V Buenos Airesu v Argentini je precej velika slovenska naselbina in tudi v nekaterih drugih mestih. Kulturnih društev imajo precej. V Buenos Airesu izhaja slovenski tednik in en mesečnik.

Naši rojaki v Južni Ameriki so se priselili tja večinoma po prejšnji svetovni vojni iz Goriske, Trsta in Istre. Med njimi je precej izobražencev. Za delovanje na kulturnem polju se v splošnem zanimajo. Imajo pa težave vsled pripomočkov pri tem delu, ki so jih prej dobivali iz starega kraja.

V teh okoliščinah se je Delavsko kulturno društvo Ljudski oder obrnilo na Prosvetno matico s sledečim pismom:

Prosvetna matica
Mr. Charles Pogorelec
Chicago, Ill. — U. S. A.

Po nalogi propagandnega oddelka D. K. D. Ljudski oder, s sedežem v Buenos Airesu, republika Argentina, vam pišemo pričujoče pismo v svrhu potrebnih informacij in navodil.

Ze več časa prejemo tednik Proletarac, v katerem smo že večkrat čitali, da obstoja v Sev. Ameriki "Prosvetna matica", ki dobavlja učlanjenim društvom potrebne partiture, igre itd.

Radi današnje vojne smo mi tukaj ostali popolnoma brez vsake zveze s sodrugi v Jugoslaviji, ki so nam oskrbovali potrebne pevske partiture in igre. Zategadelj se mi danes obračamo do vas, ako bi mi, naše društvo lahko postalo član Prosvetne matice, pod kakšnimi pogoji in koliko bi morali plačati članarine in če bi veljale iste ugodnosti za nas kakor za druga društva. V nasprotnem slučaju, da bi nam tega ne mogli ugotoviti, vas tem potom naprošamo, da nam bi poslali seznam iger, pevskih partitur itd., katere ima v arhivu Prosvetna matica, z označbo koliko stane posamezna knjiga ali partitura, dobrodošla bi nam tudi igre v rokopisu, kakor tudi recitacije, kolektivne recitacije. V slučaju, da je potrebno položiti varščino v gotovini, tudi to napravimo.

Ako bi vas zanimala kaka igra ali pevka partitura, bi vam mogli iste poslati, namreč takoj ko dobimo vaš cenjeni odgovor, vam bomo poslali seznam našega arhiva iger in pevskih partitur.

Pred dvema leti smo dobili iz Jugoslavije Tolstojstvo drama "Vstajenje" v spisu H. Bataille-Nučič. To dramo mislimo vprizoriti prihodnjo zimsko sezono, ako bomo dobili potrebna navodila, kar se tiče odrske priprave, kostumov, scenerije, luči itd. Ako bi vi kaj vedeli o stvari, če je to delo katero dramsko društvo uprizorilo v Ameriki, bi nam lahko vi o tem kaj poročali, v nasprotnem slučaju, kakor nam je znano, je to delo uprizorila "Svoboda" v Ljubljani. Želeli bi po možnosti naslov režiserja, ki je režiral to delo pri Svobodi, da bi se mi obrnili do njega pismeno, po zračni pošti.

Želeli bi, da nam bi takoj odgovorili na to pismo in sicer po zračni pošti, kar bo stroškov, vam bomo povrnili s pošiljateljico, ki jo bomo poslali za knjige, katere bo naročilo društvo pri vas.

V pričakovanju vašega odgovora beležimo s sodružnimi pozdravi za propagandni odsek D. K. D. Ljudski oder,

Rudi Guštin.

Božič in tuberkulozni

Chicago ima ustanovo, ki se imenuje Tuberculosis Institute. Bori se proti "beli kugi" že mnogo let, namreč, od kar je bila ustanovljena.

K praznikom koncem leta izda posebne znamke, v namenu, da si dobi gmotna sredstva. Kajti če bi mogla ustrezati potrebam jetičnih, bi rabila mnogo višje johodke od sedanjih.

V tem mestu vzdržuje sanatorij za tuberkulozne. Dalje razne klinike. Pomaga kjer more. Torej je vredna gmotne podpore, kdorkoli jo ji le more dati.

Obnovite naročnino, čim vam poteče, s tem nam veliko prahranite.

BOJ PROTI HAZARDNIM IGRALNICAM V CLEVELANDU

Milan Medvešek

Igranje za denar je že stara stvar. Izvira v prvi vrsti iz železarnih iger se ne bo nikoli zatrla, prav tako kot alkoholnih pijač ne, ali kaj podobnega. Seveda, kadar pa strast človeka tira v eni ali drugi stvari predaleč, v ekstrem in ga tako fizično in moralčno upropašča, je potrebno, da se ga ustavi, da se ga obvaruje pred neizogibno tragedijo. Tisto brezobzirno stališče nekaterih ljudi, ki pravijo "naj pije, saj sebi v škodo!" ali "naj igra, saj za svoj denar!" ni pravilno. Ako se ne more človeka odvrtiti od enega ali drugega škodljivega nagujenja, pa se mu naj ne nastavlja prilike za sprostitev njegovih strasti.

V Clevelandu je gamblarstvo že od nekdanj cvetelo, kakor po drugih večjih ameriških mestih, a zadnja leta, zlasti odkar so se razmere zboljšale, pa je postalo naravnost notorično.

O tem je napisal Frank Česen zanimiv članek v zadnjem Družinskem koledarju. Članek zelo posrečen naslov je "Košček močvirja". Česen piše: "O igralnici kluba "Zvezde", ki ima svoje prostore okoli trideset milj južno od Clevelanda, krožijo neprestano več ali manj verjetne govornice. Vse pa so tesno zvezane z družinskimi tragedijami in brezobzirnim izsiljevanjem denarja, ki ga svobodno uganjajo nižinski elementi. Časopisje je že ponovno pozivljalo oblasti, naj zapro beznico. Ali vsi ti pozivi so vsled pokvarjenosti javnih uradnikov vedno naleteli na gluha ušesa. In tako nemoteno dalje vrši to umazano obrt, ki ima kakor prostitucija korenine v krivičnem socialnem redu."

Kakor pravi Česen, igralnice vrše svoj posel, a oblasti nočejo nič ukreniti proti njim. Saj ni čudno, ko so protektirane za hrbiti politikov in celo od samega šerifa O'Donella.

Pred nekaj meseci pa se je pričel hud boj med raketirji, ki lastujejo igralnice, politikom, ki jih protektirajo, in sodnijo. Ta boj je za clevelandске Slovence toliko bolj zanimiv, ker v njem igra glavno vlogo poznani Slovenec, okrajni sodnik Frank Lausche (Lovše). Lausche je bil namreč 1. septembra t. l. premeščen na kriminalno sodišče, in sicer kot predsedujoči sodnik (presiding judge). Pred veliko poroto so neprestano prihajale žrtve, ki so jim profesionalni igralniki raketirji uničili življenje in jih pahnili v zločin.

Lausche se je trdno odločil očistiti okraj Cuyahoga teh brezvestnih raketirjev, pa če se vse podere. Toda njegov boj ni noben špas, kajti na eni strani so politišni, na drugi raketirji, on pa je v sredi za tarčo. Razumljivo, da je nastal med njim in šerifom velik konflikt in pa tudi v notranjosti demokratske stranke, kajti oba sta demokrata.

Zaenkrat sta velika porota in sodnik Lausche zmagala, kajti vse tri glavne igralnice v Cuyahoga okraju so zaprte, odprt je le Arrow klub (to igralnico je opisal Česen v Družinskem koledarju), a ta je v Geauga okraju, kateri ni v območju sodnika Lausche. Vendar pa indirektno tudi ta

Seveda, vprašanje je, ali si Lausche še nadalje želi tega napornega in nevarnega dela? Ko je zadnjič govoril na proslavi društva Brooklyn 135 S. N. P. J., je humoristično izrazil svoj položaj s temi besedami: "Veste, prijatelji, jaz se tako počutim, kakor da bi velikega bika za rep zagrabil, sedaj se ga pa bojim izpustiti." Da, politiki in raketirji so čisto še bolj nevarni kakor biki!

Ta spis sem zato napisal, da pokažem, kako se eden izmed slovenskih sinov trudi, da izsuši močvirje nižinskih elementov. S 1. januarjem ima Lausche nastopiti termin na civilnem sodišču.

Ali je starost vzrok?

Čikaški mrliški oglednik A. L. Brodie navaja iz podatkov, da je bilo v tem okraju letos ubitih v avtnih nezgodah nad polovico takih ljudi, ki so že nad 50 let stari.

SILVESTROVA ZABAVA (NEW YEAR'S EVE DANCE)

kluba št. 1 JSZ, CHICAGO, ILL.

V TOREK 31. DECEMBRA

LAWDALE MASONIC TEMPLE

23RD STREET IN SO. MILLARD AVENUE.

Vstopnice v predprodaji po 25c. Dobite jih pri članih in članicah kluba ter v Slovenskem delavskem centru.

Dobra godba. Okusna večerja. Obilo zabave.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

V Clevelandu so imeli minulo nedeljo pontifikalno mašo v spomin dr. Antonu Korošču. Maševal je Ponikvar, govoril Vitus Hribar, Jugoslavijo pa je uradno zastopal častni konzul dr. J. W. Mally. Tako je zadeva za nebeško stran rešena, o vsem drugem pa se bo o nji zmenila zgodovina.

Demokracija je stvar, ki ima v demokratičnih deželah največje sovražnike med onimi, ki jo zlorabljajo. Kajti mogoča je le, ako se ljudje ravna po nji.

Hrvatski komunisti so svojo listu ime spet spremenili. Prej je bil "Radnički Glasnik", sedaj pa se imenuje "Narodni Glasnik". Od kar je nastala "nova linija", so komunisti prišli pri demokratiški stranki v nemilost in boje se celo, da se jih v slučaju, da se Zed. države vpletajo v vojno z Nemčijo, vpletejo v "progermane" ozioroma "pronacije". Iz tega razloga je postal Daily Worker že minulo poletje privatna svojina treh žensk, Radnički Glasnik pa se je takrat proglasil za popolnoma neodvisen hrvatski list. V izdaji z dne 17. decembra je na 1. strani pričel v okvirju z naglasnimi črkami izjavo, da je z omenjeno številko postal popolnoma privatno lastništvo in da bo vzgajal Hrvate za dobre državljane, se boril za demokracijo in deloval v druge koristne namene. Te vrste pojavi so značilni zato, ker so ti ljudje nekoli silovito vpili proti "oportunistu" in črnili vsakega, ki ni bil noč in dan za revolucijo. A sedaj skrivajo prepričanje, ako ga imajo, česar niso socialisti še nikdar počeli, ne tu, ne drugje. Toda naj govori Radnički Glasnik sam. Sledeče je iz njegove izjave vse dobesedno:

IZJAVA

Mi niso potpisani, S. Gracsek, A. Jurić in N. J. Nikolac, dajemo do znanja svim preplatnicima Radničkog Glasnika, svim našim ličnim prijatelji in znanca in sveukupnom hrvatskom narodu u Sjedinjenim Državama Amerike, da smo kupili Radnički Glasnik, njegove preplate, i svu uredski namještaj. Ovim činom novina od sada postaje naše vlasništvo.

Počam sa ovim izdanjem, kad je vlasništvo novine prešlo u naše ruke, ona će izlaziti pod naslovom NARODNI GLASNIK. Novina će izlaziti jednom na tjedan u osam stranica. Cijena preplati će biti \$3 na godinu, \$1.75 za šest mjeseci i \$1 za tri mjeseca. Sa svim poslovima novine, što uključuje uređivanje, upravu, cirkulaciju, financije i oglašavanje, rukovoditi će naši prijatelji: Daniel Lepo, Ivan Mavrović i A. Getto.

Narodni Glasnik će braniti američki ustav i američku demokraciju od svih neprijatelja. On će podpirati svaki pokret, osobito unijski, da se u

našoj američkoj domovini čuva i promiče demokratska i građanska prava naroda, da se nai narod očuva od rata, da mu se zajamči trajni mir, da se razvija socijalna sigurnost i tako omogući ekonomsko, političko i socijalno napredovanje. On će podpirati sve organizacije i skupine, bez razlike na njihovu političku, vjersku ili rasnu pripadnost, koje se budu zalagale i iskreno radile za ove svrhe.

Narodni Glasnik će odgajati doseljene Hrvate da postanu dobri građani Sjedinjenih Država. On će promicati rad među doseljenim Hrvatima za bolja razumijevanje i podupiranje svih naprednih pokreta američkog naroda. On će podpirati rad za jačanje svih hrvatskih narodnih organizacija i za bolje razumijevanje i slogu među njima, da svi zajedno možemo čuvati naša demokratska i građanska prava. On će promicati kulturne i odgojne djelatnosti našeg hrvatskog naroda i u tom smislu stajati na raspolaganju svim kulturnim i prosvjetnim organizacijama, bez razlike na njihove političke ili vjerske naklonosti. Jednom riječi, Narodni Glasnik će nastojati da postane novina sveukupnog hrvatskog naroda u Sjedinjenim Državama Amerike i da služi njegovim najboljim interesima.

Mi molimo sve naše prijatelje i sve Hrvate, koji se slažu sa ovim ciljevima, da nam pomognu u poduzetom radu u obliku dobivanja novih čitatelja i u obliku pisanja za novinu.

S. Gracsek, A. Jurić, N. J. Nikolac.

Hrvatski komunistom se v njihovi sedanjí akciji lahko vzlic prej citirani njihovi izjavi da eno priznanje. Njihov namen je v slučaju opasnosti varovati SEBE, njihovo tiskarno in NJIHOV list. V tem oziru so poštenjeji kot pa tisti par slovenskih "socialistov", ki si na vse kriplje gnjavijo z željo, da bi bilo čimprej konec Proletarca in JSZ. Smo pač v obli Blazja Marmolje. To so bolezní, kakor epidemije, ki bodo prešle, naše gibanje pa bo živeło.

Ivan Jerić si ne da počitka niti ob praznikih. "Mir ljudem na zemlji", ali "mir ti bodi!" njemu nič ne pomeni. Ko hitro pogleda v kak slovenski "brezverski časopis", pa zarenči in zahteva račune JRZ, čeprav so mu bili že nešteto krat pred nosom. Ako bi mu bilo res kaj za javne račune, bi lahko pričel pri svojem podvzetju, kako se je namreč dokopal vanj ne da bi ga kaj stalo. Vrh tega bi on morda lahko poizvedel, kam so izginile subvencije, ki jih je dajala ameriška vlada v času prejšnje svetovne vojne jugoslovanskemu vijeću, pri katerem je bil zastopan tudi krožek, kateri je lastoval prednika sedanjega "Am. Slovenca", ki se sedaj baha, da se bliža v 50-letnico. Sicer pa je z Janezom Jerićem kak stvaren pomenek nemogoč. Se celo frančiškani, ki so njemu enaki, ne morejo shajati z njim. Le zaradi vernikov se delajo, kakor da niso na smrt skregani med sabo.

ZA VAROVANJE PANAMSKEGA PREKOPA

Ameriška vlada budno skrbi za varnost panamskega prekopa, ki je življenjska žila naše mornarice. Delavci grade utrdbe ob njemu noč in dan. Na gornji sliki so topovi ob kanalu, namenjeni, da ga branijo proti napadom iz zraka.

Italijani ne bodo Mussoliniju najbrž nikdar pozabili muk, ki so jih ali jih še bodo to zimo prebili v albanskih gorah. V Albaniji je pozimi mraz, kakršnega Italijani niso vajeni. Mussolini je sicer vojno z Grčijo pravočasno začel, to je, predno je pritisnila zima. Ukani se je le, ker so njegovi vojaki ostali v albanskih gorah, namesto da bi prezimovali v topli Grčiji. Stoteri so ozebili toliko, da so ob prste, ali ob roke, mnogim pa so morali tudi noge odrezati. Čemu jim je bilo sploh treba v Albaniji? Italijani to sami vprašujejo bolj in bolj in se lahko primeri, da bo moral vsled tega tudi Mussolini kam na hladno.

Inženir Jager (arhitekt v Minneapolisu) je pred par tedni dobil iz Beograda "orden Jugoslovanske krune prvoga stepena" v priznanje za njegovo delo (v prid osvoboditve Slovencev in Hrvatov). Nekateri se čudijo, a prijatelj Ličan, ki se na kolajne razume, pravi, da so ordeni največji švindeli. Tisti, ki jih imajo največ, so si jih najmanj zaslužili. Ko je v času prejšnje svetovne vojne prišel na dopust v svoj rojstni kraj Gospič, je bil on edini vojak brez kolajne. Poveljujoči častnik njegovega oddelka je dobil dovolj medalj za vse, a jih je razdal takim, ki so jih bili najmanj vredni, in pa novcem, ki so šle pri njem na fronto. Ko je omenjeni Ličan prišel drugič na dopust, je imel medaljo kot jih ima Hitlerjev ministar Goering. Kupil jih je v Splitu za okrog 25c v ameriški valjavi. Pazil je, da ni nihče izmed njih, ki so znali čitati, prišel preblizu njih. Le neki častnik ga je zalotil, pa mu je Ličan odvrnil, da bo vojne kmalu konec, pa ne bodo ne take ne drugačne medalje kaj vredne. Kdor ima res zasluge, so lahko zabeležene boljše kakor z medaljami na suknjnjih.

Letne seje naših društev in klubov so domalega končane. Boja za "čast" (odboje) je bilo malo, ker niso več v modi. Sedaj so plačane službe veliko važnejše kot pa še tolikšna čast, kajti slednja nič ne donša, povzroča pa onim, ki jo imajo, delo in stroške. — J. P.

Tridesetletnica "Čitalnice"

Waukegan, Ill. — Vem, da ste Waukegan-North Chicagoanci čitali dopis Andrew Možeka, v katerem je prav spretno opisal naše decemberske prireditve. Vseeno vas odbor Čitalnice Slov. nar. doma ponovno opozori, da ne pozabite njene tridesetletnice, katera se bo vršila na Silvestrov večer v prostorih Nar. doma.

Program bo zanimiv in razvrščen tako, da bo ugajal mladim in stariim. Med raznimi točkami bo vedno presledek za ples. Lahko se bo vsak zavrtel ne da bi se preveč utrudil. Igrala bo godba mladega Roberta Zakovška. Program bodo otvo-

riili naši otroci "Jolly Juveniles" pod vodstvom Christine Stritar. V solospelih bosta nastopila naša zmožna sopranistka Dorothy Judnich in mladi Edward Udovič iz Chicaga, katera se še gotovo spominjate a prireditve 20-letnice Zadrzne zveze. Sestri-dvojčki Znidaršič bosta nastopili z dvo-splovom. Njih srebrni glasovi so nas zabavali na konvenčnem programu. Upamo, da nas tudi pevski zbor SND preseneti s kako lepo pesmico.

V počast Čitalnice bo prirejena živa slika z deklamacijo. Deklamirala bo Anna Mahnich. O polnoči vam bodo predstavljeni tudi ustanovitelji Čitalnice. Razna novoletna razvedrila pa so še odborova tajnost. Med vsem tem bodo stregle gostom naše izkušene kuharice in spretni natakarkji. Občinstvo bo v vseh ozirih postreženo in zabavano.

Člani, ki imajo v pripravi največ dela, se navadno pozabijo, zaradi tega naj omenim, da so iste v zmornih rokah Johna Mahnich, Pavla Peklayja, Martina Judnicha in Johna Zelenika.

Cena vstopnic je samo 35c, kar je za novoletno prireditev zelo malo. Dobite jih v predprodaji pri članih in članicah Čitalnice, ali pa pri vratih na Silvestrov večer.

Dasi se tega mnogi ne zavedamo, ima Čitalnica danes večji pomen, kakor kdaj poprej. Medtem, ko nam je tukaj v Ameriki še mogoče čitati kolikor in kar nam je drago, drugje po svetu diktatorji požigajo knjige in diktirajo ljudstvu kaj naj čita. Zaradi tega apeliramo na vas rojake, da se tridesetletnice te nesebične, izobraževalne ustanove polnoštevilno udeležite.

Pri čitalničnih knjigah ste že mnogi užili nešteto krasnih uric, ako jih pa še niste, poslušajte se prilike v bodoče. Na razpolago so vam knjige za zabavo in knjige v pouk. Izberete si lahko kakoršne si hočete.

Torej rojaki in rojakinje na svidenje na Silvestrov večer v Nar. domu, da se bomo zopet enkrat prav po domače zabavali. Ples se prične ob osmi uri, program pa ob deveti. Ne zamudite ga! Želimo vesele božične praznike. Novo leto si bomo pa voščili ustmeno.

Za odbor Čitalnice, Alf.

Komu služi komunistična franka v Angliji?

Delavski minister Ernest Bevin je deležen na shodih medklicev iz komunističnih vrst, pa tudi provokativnih demonstracij malih komunističnih skupin. Na shodu v Glasgowu dne 15. dec. je izjavil, da služijo Hitlerju bodisj na svojo pest, ali pa po navodilih svojih višjih iz urada kominterne. A v vsakem slučaju so v pomoč nacizmu. Kaj neki bi rekli ubiti in zaprti komunisti v Nemčiji, ako bi mogli in smeli izvedeti, kaj se godi z njihovim pokretom?

ZVONKO A. NOVAK:

ČEZ DRN IN STRN

O SOVJETSKI RUSIJI

IV.

Odkar je prešla vlada na Ruskem v boljševoške roke, se je šolstvo sila povdignilo in razmahnilo tamkaj.

Šolsko vzgojo vzdržujejo posamezne zvezne republike in krajevne oblasti. Le za višje učne zavode skrbi zvezna blagajna. Splošna obvezna šolska vzgoja je sedaj raztegnjena na sedem let.

Pismenost ruskega ljudstva se je l. 1935. cenila na 92%, med tem ko je bilo l. 1913 le 27 do 30% ruskih ljudi pismenih. Med prvo in drugo petletko so sprejeli nove pismenke za 50 manjših narodnosti, ki niso imele poprej nobenega pismenega jezika. V veliki večini teh slučajev se je uvedla latinica.

L. 1940 je znašalo število šolskih otrok in dijaštva 8.137.000, a v šolskem letu 1938-1939 pa že 47.442.000. Na sekundarnih šolah je bilo l. 1914. le 995.000, a l. 1939. pa že 12.076.000 učencev. Visokošolev je bilo l. 1914. le 112.000, a v šolskem letu 1938-1939 pa 601.000. V času od l. 1933. do l. 1938. je bilo sezidanih nič manj kakor 20.607 novih šol. Šolnine ni sedaj na Ruskem nobene. Pouk je prost. Za dijake so večinoma ustanovljene štipendije in preskrbljeno je tudi za njihovo prehrano. Pred tremi leti je bilo na Ruskem 600 vseučilišč in kolegijev. Štirideset odstotkov vseh slušateljev na teh šolah so tvorile dijakinje.

L. 1938. je bilo v Sovjetski Rusiji 8.521 časopisov, katerih skupna cirkulacija je znašala v tistem letu 37.500.000 izvodov. Na koncu l. 1933. je bilo 40.000 javnih knjižnic. Ali do sredi l. 1938. je tisto število naraslo na 70.000. To leto je bilo v njih nič manj kakor 86.000.000 knjig. Ali že lani. t. j. l. 1939., pa se je tisto število pomaknilo na 126.000.000.

Vojška služba je, kakor sem že omenil, obvezna na Ruskem. Po izjavi komisarja Vorošilova je l. 1939. štela rdeča vojska 2.500.000 mož. V to število so vključeni tudi teritorialni kadri in obmejne straže. Ruska armada je v veliki meri mehanizirana. Za število letal ni sicer nobenih uradnih podatkov, ali sodi pa se, da jih ima Sovjetska Rusija najmanj 3.000. Obrambni proračun za leto 1939 je določal izdatke od 27.044.100.000 rubljev ali 5.408.425.000 dolarjev v ameriški valuti.

Sovjetska mornarica je v procesu preosnove in sestaja iz treh bojnih ladij in sedmih križark. L. 1938. pa je bilo v delu 23 rušilk, 134 podmornic, 18 torpedovk, 130 motornih torpednih čolnov, več minskih polkladalk, potem minskih odstranjevalk in pa raznih drugih plovilnih vozil. Program za leto 1939. je določal izgotovitev ene bojne ladje od 35.000 ton in započetek še nadaljnjih dveh.

Po odloku sveta ljudskih komisarjev z dne 29. septembra 1935, so bile kooperativne organizacije odpravljene in njihova imovina pa kupčija je prešla v področje kupčijskega ljudskega komisarijata.

Sistem načrtnega razvoja, ki ne vključuje samo celotne ekonomije, nego tudi vse kulturne, znanstvene in zdravstvene zadeve, je uveden širom po Zvezi sovjetskih socialističnih republik. Ta se razvija v obliki zapovrstnih petletnih načrtov ali petletk z vmesnimi letnimi vzporedi. Sovjetska zveza je dne 31. decembra, 1937. dokončala svojo drugo petletko ter prešla v tretjo.

Med prvo petletko, ki se je završila na koncu l. 1932., so bili položeni obsežni temelji za težko industrijo in množna produkcija je bila organizirana v mnogih panogah. Zgrajene so bile v več krajih ogromne na-

prave za proizvajanje gonilne sile. Poljedelstvo je bilo preosnovano na kolektivni podlagi. Med drugo petletko so se vse te pridobitve raztegnile in dosegle se je zboljšana ekonomična povezanost. V tej dobi se je v veliki meri zboljšal železniški sistem in tudi vodna pota so se razširila. V prvi petletki so porabili za grajenje industrijskih naprav več kakor deset milijard rublov, v drugi pa še več kakor dvakrat več. V prvi petletki so se industrijski izdelki povečali za 119%, med drugo pa za 121% (do aprila 1937) — v času štirih let in treh mesecev). Zitni pridelki so se med tem načrtnim razdobjem pomnožili za 30%.

Prihodnji teden mislim zaključiti podatke o Sovjetski Rusiji.

SPARTACUS

Ko čitam med poročili o težkih porazih laških vojska v Albaniji in Afriki tudi to, da se italijansko ljudstvo samo že upira Mussolinijevi sužnosti, mi nehote pride na misel vse tisto, kar sem v svojih šolskih letih zvedel o Spartaku.

Ta je bil voditelj takozvane suženjske vojne proti Rimu v času od l. 73. do l. 71. pred Kr. r. Spartacus je bil doma iz Tracije in je služil v rimski legiji. Ker pa ni mogel več prenašati pasjega življenja pri vojakih, je pobegnil. Toda svobode ni dolgo užival. Bil je kmalu ujet ter prodan za sužnja. Njegovi gospodarji so ga določili za gladijatorja v areni, kjer si je pokvarjena rimska gospoda pasla oči na krepkih golih telesih nesrečnih sužnjev. Pa so ga zato poslali v gladijatorsko vadnico (73). Ali tudi tu mu ni bilo obzanka, pa je zopet ušel ter se zatekel z večjim številom svojih tovarišev na goro Vezuv, kjer so se jim pridružili še drugi pobegli sužnji. Ta sila je pobila dve rimski vojski zaporedoma in na koncu tistega leta je štela že 90.000 mož, pa je kmalu dobila skoro vso južno Italijo v svojo oblast.

Sledeče leto sta bila rimska konzula poslana proti njim. Toda Spartaku se je posrečilo poraziti oba ter izvojevati pot tja gori do Alp. Tu ga pa sužnji niso marali več poslušati in njegova velika vojska se je razcepila. Spartacus, ki je bil zelo sposoben in človekoljuben človek, je v vročem boju padel in te znamenite vstaje za svobodo je bilo konec.

Mussolini je v hudih škripeih in zdi se, da se njegov pajdaš v Berlinu prav nič ne zmeni za to njegovo smolo. Najbrž mu jo še privošči. Če bo laški tiran porazen na celi črti, se Hitlerju ne bo treba več ozirati na zavestniške obveznosti in Italija bo lahko kar čez noč nemška drajna.

Italijansko ljudstvo naj ne čaka tega. Upre naj se z vso svojo silo ter se otrase Mussolinija in njegovega neznoznega jarma, dokler je še čas. Postane naj Spartacus, se znajde ter vrne solčno Gorico, Trst z vso okolico, Vipavsko dolino, Po stoljno in Idrijo Sloveniji, ki ji edini gredo ti lepi kraji s slovenskim prebivalstvom po vseh božjih in človeških pravicah.

Temu laškemu uporu naj se pridružijo še Nemci in vsi drugi podjarmljeni narodi, pa bo brž konec vojne, obeh trinogov in strašne sužnosti v Evropi.

Ko sem se poročila z Jožetom Tušichom, sva sklenila, da bova Proletarca čitala oba. In tako vam ob tej priliki spet obnavljam naročnino.

Naj še omenim, da smo Am. druž. koledar prejeli in Jožega razpečava.

Pozdrav čitateljem in mnogo napredka v letu 1941!

Mary Tursich.

PAR BESED O "APIZANJU"

Poprej smo mislili, da imamo prav, če pišemo: "Premodre glave so krvavi pot potile, da silno nam bi ukaželjnost utešile".

Sedaj pa pravijo naši peropraski, da je pravilno, če pišemo: "Premodre glave v mukah kri so švicale, da ukaželjnost našo bi apizale", in "apizanju" ni konca ne kraja.

Ubogi pater Marko Pohlin bi sedaj lahko uvidel, da niso bila njegova prizadevanja zaman, a naš Breznik se prav gotovo praska za ušesi ter si misli: "Naka, kaj ta čega pa še meni ne bi prišlo na misel!"

Letna seja kluba št. 1 JSZ in zabava

Chicago, Ill. — Klub št. 1 JSZ vrši v tej naselbini od vsega početka, torej nad 35 let, zelo važne funkcije na vseh poljih naprednega delavstva. Treba je k temu dejstvu dodati še to, da pomaga s svojimi aktivnostmi tudi na splošno in je v tem oziru ena izmed najenergičnejših skupin med ameriški Slovenci.

V petek 27. decembra se vrši redna seja, ki bo ob enem takozvana letna seja. To pomeni, da bomo imeli volitve odbora. In kot izgleda, ne bomo imeli težav z besedo "odklanjam". Časi so resni in pokret potrebuje takih, ki znajo poudariti besedo "sprejemem"! Ker se bodo predlaganci večinoma ravnali po njej, bo odbor kmalu izvoljen, nato pa se bomo ob lunču pivu in sodavici še malo pomenili in se zabavali kot skupina sodrugov in sodružic, katera je delo skozi to leto uspešno vršila in ga bo v bodoče.

Izoliti imamo tajnika-blagajnika, organizatorja, tri člane v nadzorni odbor, tri v dramski in tri v prosvetni osek, knjižničarja in druge potrebne odbore.

O raznih aktivnostih in o pripravih za zabavo, ki jo bomo imeli na zadnji večer starega leta, je razpravljaj že sedanjí odbor kluba na seji 11. decembra, o čemer je bilo poročano v prejšnjem Proletarcu.

Člani in članice, pridite na letno sejo 27. decembra vsi. Prične se ob 8. zvečer. — P. O.

Nekaj iz spominov

Jenners, Pa. — V Proletarca sedaj prvič pišem in upam, da mi bo uredništvo dalo prostor za te vrstice.

Proletarca čitam že od leta 1922. Bila sem še dekle, 19 let stara, ko sem si ga naročila. Predsodkov proti njemu je bilo med ljudstvom nič koliko. Bila sem takrat članica nekega katoliškega društva, v katerem je bila spoved obvezna dolžnost. Ko so izvedeli, da sem se naročila na Proletarca, so mi pričeli pretiti z izobčenjem iz društva in me karali, ker čitam časopis, ki je zoper sveto vero.

Veste, kaj sem storila na te pretnje? Sama sem društvo pustila in jim prihranila obravnavo in izključenjem. Nisem pa pustila Proletarca. Tudi društvom se nisem odpovedala s tistim izstopom, kajti pristopila sem v SNPJ. V njemu smo danes vsi štirje člani naše družine.

Ko sem se poročila z Jožetom Tušichom, sva sklenila, da bova Proletarca čitala oba. In tako vam ob tej priliki spet obnavljam naročnino.

Naj še omenim, da smo Am. druž. koledar prejeli in Jožega razpečava.

Pozdrav čitateljem in mnogo napredka v letu 1941!

Mary Tursich.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNÍ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

VOJNA ZA "ŽIVLJENSKI PROSTOR" ALI PA ZA NOVO CIVILIZACIJO?

Pisati socialistične članke v Jugoslaviji ne da jih bi cenzor do kraja zmrcaril, je umetnost. Sledeči članek je iz Delavske politike, ki jo urejuje sodrug Viktor Eržen. Cenzor se ga je le na nekaterih krajih dotaknil. Priobčen je z naslovom "Delavsko gibanje v sedanjih razmerah" in se glasi:

Ukinjajo se svobode, kadar je vojna ali vojna nevarnost. To smo doživeli že v prvi svetovni vojni. V sedanji vojni razširitev vojne nevarnosti ni nič manjša kakor je bila v prvi vojni. Razlika med metodami prve vojne in današnje je pa velika. Razlika ni samo tehnična, ampak tudi duhovna ali ideološka, kar daje sedanji vojni poseben pečat.

V prvi svetovni vojni je šlo za imperializem. Nič ne tega tajil. Šele proti koncu vojne se je pojavilo 14 Wilsonovih točk, ki so zagovarjale osamosvojitve narodov in sporazumevanje med narodi za sodelovanje. V ta namen je bilo ustanovljeno tudi društvo narodov, ki naj bi bilo središče in posredovalec mednarodnega sodelovanja.

Wilsonove točke so pravzaprav tudi napravile konec prvi svetovni vojni, ne oborožena zmaga ali izčrpanost držav. Zmaga, ki so pozneje končno odločile usodo vojne, so bile bolj sporednega pomena kot posledica Wilsonovih točk, ki so mogočno vplivale na narode v obeh taborih.

Današnja vojna se vrši v drugačnem razmerju kot prva. Nje vzroki so izstopajoče v gospodarstvu. Verzajski mir je obljubil, da izpolni vsaj generalno Wilsonove točke ter izkoristi izvedbo Društva narodov, ki pa ni bilo kos svoji nalogi. Ni se izvedlo gospodarsko in politično sodelovanje narodov. Velike imperialistične države so vodile dalje svojo sebično politiko, ne da bi hotele organizirati medna-

rodno gospodarsko in politično sodelovanje z vsemi narodi in z vsemi državami. Velesile tega niso hotele, kar je večalo mednarodne razpoke in nasprotstva, katerih posledica je sedanja vojna.

Med temi državami, ki so po vojni najbolj trpele, je bila tedanja demokratično usmerjena Nemčija. Močno razvita industrijska država je potrebovala surovine in trg. Ali gospodarsko je bila šibka zaradi izčrpanosti in vojnih bremen.

Temu nedostatku bi bilo mogoče odločiti mednarodno sodelovanje in pomoč, ki ju pa ni bilo.

V tem položaju je nastal nemški nacionalni socializem, ki je zbudil nemško energijo zaradi zgoraj navedenih nedostatkov ob geslu "boja za življenjski prostor". To geslo je odgovor za krivice, ki so se godile Nemčiji in prav zaradi teh krivic je našel tako močan odmev.

Borba za "življenjski prostor" je dejansko tudi osvobodilna borba. Zaradi tega se sedanja vojna v bistvu ne razločuje od prve, kjer je šlo istotako za razširjenje raznih imperijskih oblasti.

Enakih vojn smo imeli že več. Napoleonove vojne, vojne rimskega imperija, vojne Aleksandra Macedonskega itd. Vse te vojne so se vršile "za življenjski prostor".

Današnja vojna je pravzaprav nadaljevanje prve svetovne vojne. Posledice prve vojne in miru niso pomirile narodov, ker tega niso mogle storiti. Ali dokler ne bodo izpolnjeni moralni in etični problemi kulturnega človeštva, bo vprašanje miru in medsebojnega sodelovanja prihajalo vedno v krizo. In da krizo prepreči, je mislija človeške civilizacije. Priti mora novi red pa tudi red nove civilizacije. V tem duhu mora delovati socialistično gibanje.

prehoden pojav, temveč politični preobrat velikega političnega in časovnega obsega.

Mi se ne damo varati po močeh in slabostih Sovjetske Rusije. Poznamo njeno vrednost za nas, pa tudi našo za njo. Kolikor iskreneje o tem govorimo, toliko boljše. Rusi so dostopni za drastične argumente. Dogodki so pokazali tako njim kakor nam, v kako nevaren položaj bi prišli, če bi nas tretja stran izigrala. Složna Nemčija in Rusija sta nepremagljivi. Spopolnjujeta se na srečen način in zato so se demokracije tako trudile, da bi preprečile združitve nemškega organizacijskega talenta z neizčrpnim bogastvom sovjetske dežele."

Nato pravi revija, da se bo nemško-rusko prijateljstvo spopolnilo še v rusko-japonsko pogodbo, ki bo vplivala na japonsko-kitajski spor in na novo ureditev Azije. Ze danes se v Moskvi ugodno počutijo ob tej svoji politiki, ker se čutijo bolj varne.

(Delavska Politika.)

ŽIVLJENJE V VARŠAVI

Varšava, do lanskega septembra ponosno mesto poljske republike, je bilo po enomesečni vojni in nemškem obleganju dve tretjini v razvalinah.

Prišli so nemški arhitekti in že po vnaprej izdelanem načrtu nagnali Poljake glavni del mesta na novo zgraditi, stanovanjske predele in predmestja pa so pustili le za silo popraviti.

Med tem je nemška vlada prakticirala z različnimi metodami, katerih namen je dosegati, kakšna sredstva bi bila najboljša za raznaroditev in sistematično uničenje velikega poljskega naroda. Poslušali so se mučenj vseh vrst; vzeli poljskim kmetom domačije in jih dali Nemcem, prejšnjim gospodarjem pa so ukazali, da morajo postati njihovi hlapi.

Poljskim mestom je dala nemška komanda s pomočjo napisov nemški značaj. Vse boljše trgovine Poljakov in poljskih Židov so dobili Nemci. Vse dobre službe imajo Nemci, Poljaki pa le podrejena dela, da se jih na ta način zlomi psihološko in se bo samo po sebi razumelo, da se smatrajo za "manj vreden narod".

Varšava je imela pred vojno nad 1,300,000 prebivalcev. Izmed teh je bilo samo 50,000 Nemcev, ki so sedaj dobili v posest glavni in najlepši del mesta. Poljaki niso smeli vzeti s sabo ni opreme, nego le obleke, kolikor jim jo je dovolila nemška oblast. Tako je postal glavni del Varšave čisto "nemški" po vnanosti. Milijon Poljakov je dobilo za svoje bivališča proleterake predele. Zidje pa "del mesta", ki so ga obzidali, in to je sedaj njihov "ghetto", v katerem naj zaprti v njemu žive kakor vedo in znajo.

V predelih Varšave, ki so do ločeni za bivališča Poljakov, je mnogo poslopj še nepopravljenih in porušenih. "Naj si pomagajo, da jih popravijo," jim pravijo Nemci, ki sedaj na jam razbitega, krvavečega podjarmljenega naroda, udobno žive in gospodarijo.

Polzeva briga za ljudstvo

V Chicago se mestna uprava "trudi" za "koordiniranje" transportacijskega sistema že 14 let. V tem času so dobili advokati, politiki (večinoma advokati) in razni "inženirji" blizu osem milijonov dolarjev, ne da bi bil ta za stotisoče čikaških delavcev kaj bližje rešitvi kakor pred 14. leti. S tistim denarjem pa bi se lahko kupilo bodisi 467 modernih "street kar", ali 207 modernih vagonov za nadulčno in podzemsko železnico, ali pa 745 busov.

Koliko je radio postaj v Zed. državah?

V Zed. državah je 862 radio postaj. Vse večje in tudi mnogo manjših so pridruženje enemu ali drugemu izmed treh radijskih omrežij, ki so NBC, CBS in MBS.

PO NAD 15 MESECIH VOJNE SE SE NIC NE VE, KDO BO ZMGAL

(Nadaljevanje z 1. strani.)

zivo proti Italiji svetu pokazala, da se lahko tudi mala dežela postavi v bran, čeprav ji je poraz neizpodbitno predpisan.

Grški napadi na italijanske čete v Albaniji in angleški v Afriki so položaj Italije, kar se njenega ljudstva tiče, silno poslabšali. K temu pa priliva olje na ogenj angleška blokada, ki pazi, da ne dobi Italija po morju skoro nič potrebščin. Nemčija po jih ji po suhem tudi ne more kaj prida pošiljati.

Položaj v negotovosti

Vzlic temu pa je vojna situacija takšna, da je še nemogoče vedeti, kdo bo zmagovalac, ako sploh kdo. Nemčija ni še omajana, njena armada je močna, na morju prizadeva Angležem silovite udarce in njeno letalstvo je boljše in jače kot katerokoli drugo na svetu.

A tudi Anglija je vzlic bombardiranju še toliko trdna, da na njeno kapitulacijo ni misliti, razen, ako se Hitlerju posreči kak nov "blitzkrieg".

V nevarnosti je le Italija, ki pa tudi ako propade ne pomeni odločitve v vojni.

Najbolj razveseljiv pojav v tej krvavi igri je nezadovoljnost podjarmljenih ljudstev in odpor nevtralnih dežel, kot so Švica, Turčija, Švedska, pa tudi Jugoslavija, kot že rečeno, noče z Nemčijo čez drn in sira. Kar se tiče Rusije, je pa še vedno uganka. Josef Stalin menda čaka, na katero stran se bo obrnila vojna sreča, predno bo pokazal še druge svoje karte.

Noblove nagrade letos ne bo

Ker je Norvežka pod Hitlerjem, letošnje Noblove nagrade za književnost, kemijo, zdravstvo in za druge vede ne bodo oddane. Določil jih je poseben odbor parlamenta, ki je pod nacističko okupacijo odpravljen.

Katastrofe v rudnikih se dogajajo tudi brez vojne

V premogovniku v Lucentu v Eumuniji se je dogodila 15. decembra eksplozija in zajela 300 rudarjev. Trupla so pričeli odnašati ves dan pozneje, čim je rešilno moštvo prišlo do njih.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravnistvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priložnosti pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za svoje glasilo Proletarac.

Ako je ime kakega zastopnika v sledečem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

- CALIFORNIA.**
Fontana: Anton Blasič.
Oakland: Anton Tomič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Lekšan.
- COLORADO.**
Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: Fr. Boltzar.
Walsenburg in okolica: Frank L. Tomič.
- ILLINOIS.**
Chicago: Frank Bizjak, Joseph Drasler, Joseph Oblak, Chas. Pogorelec, Peter Vertovnik, Frank Zaitz in John Rak.
Cicero-Berwyn: Kristina Turpin.
La Salle-Oglesby: Frank Martinjak in Anton Udovch.
Springfield: Joseph Ovca in John Gorslek.
Virden: Fr. Hlesch.
Waukegan-No. Chicago: Martin Judnich.
- INDIANA.**
Clinton: Ignac Spendal.
Indianapolis: Mary Stroj.
- KANSAS.**
Arma: Anton Sular.
West Mineral: John Marolt.
- MICHIGAN.**
Detroit: John Zornik, Joseph Klarich in John Plachtar.
- MINNESOTA.**
Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klun.
Duluth: John Kobi.
Ely: John Teran.
- MONTANA.**
East Helena: Joseph Lühelich.
Klein: Peter Yellar.
Red Lodge: K. Erzožnik.
- NEW JERSEY.**
Elizabeth: Amalia Oblak.
- NEW YORK.**
Gowanda: James Dekleva.
- OHIO.**
Akron - Kenmore - Barberton: Max Kotnik in Mike Kopach.
Blaine: John Vitex.
Bridgeport: Joseph Snoy.
Cleveland: John Krebel, Anton Jančevich, Jennie Dagarin in Joseph Lever.
- WASHINGTON.**
Seattle: Lucas Debeljak.
- WEST VIRGINIA.**
Star City: Lawrence Selak.
Thomas: Lenhart Werdinek.
- WISCONSIN.**
Milwaukee: Mary Mihelčič.
Sheboygan: Fr. Stih.
West Allis: Mary Musich.
Willard: Mike Krulitz.
- WYOMING.**
Kemmerer in okolica: Anton Tratnik in John H. Krznisnik.
Rock Springs: John Jereb.

Wins Commonwealth Edison Electric Range

Around Christmas time each year the 600,000th visitor to Commonwealth Edison company's Home for Electric Living, with its unusual lighting and decorative effects featured for the holiday season, is announced and awarded a prize. This year the 600,000th visitor was Mrs. Elbert Gutzler, 2455 Warner Avenue, shown above, and the prize a new Hotpoint automatic electric range.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

na angleških otokih. Naobratno pa bo delavstvo dobilo priložnost obnoviti svoj mednarodni pokret. Citrine kajpada želi, da bi Angliji bolj pomagali kot doslej, ko je dobila pomoč samo v blagu, ki pa ni bila pomoč, ker je morala vsako stvar plačati v zlatu. "Angleško delavstvo se mora v tej borbi silovito žrtvovati", pojasnjuje Citrine, kajti s produkcijo se mu di in delavniki je podaljšan s 44 na 58 in v mnogih obratih tudi na 70 ur v tednu. Angleški delavski razred ve, kaj ga čaka, ako zmaga Hitler in je za tegadelj pripravljen storiti vse v svoji moči, da izide Anglija zmagovita iz borbe.

V Chicagu je mestna občina potrošila skupno z družbo cestne električne in nadulčne železnice v zadnjih 14 letih nad sedem milijonov dolarjev pri sestavljanju "načrtov" za izboljšanje prometnega sistema in za ščitnje vložnikov, ki lastujejo bonde transportacijskih družb. Vseh sedem milijonov je šlo advokatom in raznim "veščakom", sistem pa je ostal skozi vsa to dobo starinski kakor je bil. Vzrok temu je, ker je ljudstvo v mestni zbornici brez zastopnikov. Oziroma ima take, ki poznajo voliče samo v volilnih bojih, drugače pa le svoje koristi in pa interese privatnih družb.

V Rumuniji se je 15. dec. v nekem premogovniku dogodila eksplozija in zajela ali pa ubila 300 delavcev. Par dni pozneje so prišli do njih. Bili so mrtvi. Žična sezona v tamkajšnih vaseh je bila žalostna in je žalostna tudi drugače po vsi deželi, po kateri terorizira sedaj prebivalstvo fašistična železna garda in pa nemške čete.

Unija pomorskih delavcev (CIO) s sedežem v New Yorku je predlagala masni pohod v Washington, z zahtevo, da se Zed. države ne umešajo v vojno. Zahteva je dobra, če bi bila narejena s poštenim namenom, toda bila je skovana v Browderjevi pisarni. Namen tega pohoda naj bi bil obenem demonstrirati proti predlogom v kongresu, ki so naperjene zoper unije. Toda za učinkovitost bi bilo potrebno, da bi demonstracije res priredile unije, ne pa komunistična stranka pod masko unij.

Zed. države so dovolile prihod v svoje meje nadaljnim 200 beguncem. Največ med njimi je Židov, ki so sedaj v večini evropskih dežel silovito zatirani in preganjani.

Glas iz Wyominga

Kemmerer, Wyo. — Ko sem prejel knjige Prosvetne matice "Senca preko pota" za društvo št. 267 SNPJ, sem jih takoj razdal članom. To je res fino izvorno delo, na kateremu Jon-tezu iskreno čestitam.

Omenjeno društvo ostane v Prosvetni matici. Čemu tudi ne! Saj ta ustanova vrši dobro delo za nas delavce od svojega začetka in ga bo v bodoče. Zato je naša dolžnost, da smo zraven in jo podpiramo.

Izvide Ameriškega družinskega koledarja, katere smo naročili, sem tudi razdal. Rečem, da je zlata vreden. Kdor tega koledarja še nima, mu priporočam, da si naj ga čimprej naroči.

Decembra smo imeli letne seje. Vse so se lepo izvršile in odbori so taki, da se nanje lahko zanesemo. Leto 1940 bo kmalu končano. Želim vsem srečno in veselo Novo leto. Anton Tratnik.

Listen to
PALANDECH'S YUGOSLAV-AMERICAN RADIO BROADCAST
Every Saturday, 1:30 to 2:30 P.M.
STATION WHIP
1480 kilocycles
(First Station on Your Dial)
Featuring a program of Yugoslav Folk Music

Cene življenjskih potrebščin v Angliji so se minule tedne dvignile za nadaljnjih par odstotkov. Draginja narašča vzlic vladnim regulacijam, ker je vsled nemške protiblokade začelo zmanjkovati živil po vsi Angliji.

Japonska je določila v svojem proračunu za prihajajoče fiskalno leto še okrog \$300,000,000 za ojačanje svoje bojne mornarice. Pravi, da je v to primorana vsled oboroževanja Zed. držav.

Na Finskem so obvezno vojaško službo podaljšali z enega na dve leti. Izgleda, da se med svojimi sosedi nič kaj varno ne počuti vzlic sporazumu z Rusijo in Nemčijo.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

- DECEMBER**
GIRARD, O. — 20-letnica kluba št. 222 JSZ v petek 31. decembra v Nagočetovih prostorih.
CHICAGO, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 1 JSZ v Masonic Temple, 23rd St. in Millard Ave.
1941.
JANUAR
CHICAGO, ILL. — Občni zbor Slovenskega centra v soboto 25. januarja.
MAREC
CHICAGO, ILL. — Priredba v korist Proletarca v nedeljo 2. marca v dvorani SNPJ.
APRIL
CLEVELAND, O. — Koncert "Zarje" v nedeljo 6. aprila v SND na St. Clair Ave.
CHICAGO, ILL. — Koncert Save, v nedeljo 20. aprila v dvorani SNPJ.
JUNIJ
CHICAGO, ILL. — Piknik v korist Proletarca v nedeljo 22. junija pri Kegiu v Willow Springsu.
JULIJ
CLEVELAND, O. — Piknik kluba št. 27 in "Zarje" na izletniških prostorih Federacije SNPJ v nedeljo 6. julija.
NOVEMBER
CLEVELAND, O. — Koncert "Zarje" na Zahvalni dan v četrtek 20. novembra v SND na St. Clair Ave.

Kadar želite kaj oglašati, spomnite se "Proletarca".

PRISTOPAJTE K
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI
NAROCITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily
At 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel. Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

POSLUŠAJTE
vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 1475
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

SREČNO IN VESELO NOVO LETO ZELI VSEM SVOJIM ODJEMALCEM
ADRIA PRINTING CO.
Tel. MOHAWK 4707
1838 N. Halsted Street, Chicago, Ill.

END OF A SAD YEAR

Many things could be said about the misery which man has wrecked upon mankind during the year that is just coming to a close. Mankind is taking a terrific beating, but not at the hands of natural elements.

No, indeed not. It is entirely of his own making.

Inhuman, savage, barbarous, cruel and brutal have been his actions, and certainly any affected display of brotherly love at this season of the year must appear hypocritical and unreal.

Throughout much of the world Nature's feathered messengers of song and cheer have been replaced by death-loaded bombs of destruction.

Man calls himself civilized, but his every action mocks the term.

Great books are written, marvelous inventions made. We call it all culture then turn around and use it as Middle-Age savages never even remotely thought of.

We stride forth rapidly in conquering the sky with new and mightier airplanes, but only to use them for merciless destruction of men, women and even new-born children.

We are back where the Romans were who took undesirable children away from their mothers at birth and dashed them off a mountain cliff, except that we are not as discriminating. The Romans destroyed only the puny-looking weaklings and saved the strong. Our bombs kill everything in their path.

King Ivan "The Terrible" ruled with all the cruelty a human being is capable of, but he had nothing on the modern dictators who order forth squadrons of bombers loaded with thousands of tons of bombs and instruct them to destroy totally—old men, young men, women, children, babes, art treasures thousands of years old, anything, regardless of its value.

Through the pages of history marched many Napoleons, but as each had his "hour of glory" so each had a Waterloo.

Likewise in the present, all that is good and decent in man must eventually rise up and triumph over his enslavement.

Enthusiastic Plans Made For New Year's Eve Dance

CHICAGO.—No one with a spark of life in their old or young bones is free of the urge to go out and celebrate on New Year's Eve. The spirit of the season stirs every human being, and all except those physically incapacitated go out to one place or another and drink a glass of wine or beer to the health of their friends. In fact, most people drink to the health of their friends too heartily on that particular night. But, be that as it is, for there is nothing we can do about it, at any rate we can safely predict that the party and dance of Branch No. 1 JSF, at the Lawndale Masonic Temple will see the gathering of a good many friends and acquaintances to "ring in the new and ring out the old."

We'd like to see you there, too, of course. For the committee in charge of preparations has spared no effort, in fact, it has gone the limit to plan things in super style.

Pucel's popular orchestra will keep both young and old in an unending swirl with waltzes, polkas and fox-trots. Colorful decorations, mid-night entertainment, special lighting, noise-makers and all the New Year atmosphere will abound.

Get your tickets now, from any one of the Branch members or at the Proletarec office. Invite your friends along. The more the merrier, for this is sure to be one of the biggest doings in the neighborhood that night.

IMPORTANT MEETING OF BRANCH NO. 1 JSF

CHICAGO.—The most important meeting of the year for Branch No. 1 JSF, will be its annual meeting this Friday, Dec. 27, at the Slovene Labor Center.

Differentiating it from all others is the fact that at this meeting officers are elected to guide the ship on its course throughout the ensuing 12 months. It goes without saying that this is a very important task and should be regarded as such by the entire membership. Every last member should attend the annual meeting and participate in elections, and, of course, also in the social which has been arranged following the business part of the meeting.

Our New Year's Eve dance will be on the agenda and suggestions for making it a colossal fun fest welcomed.

This is the time to straighten up those back dues, also, and start the new year off with a clean slate.

The meeting will get underway at 8 P. M.

Party Precedes "Sava's" Holiday Vacation

CHICAGO.—If you wondered at the fun and gaiety ringing throughout the Slovene Labor Center last Tuesday night, it was "Sava's" potluck-and-wine party, preceding a two-weeks Xmas vacation for the chorus, due to the fact that the December 24th and 31st rehearsals fall on the season's holidays.

Commencing with the new year the enlarged chorus will begin rehearsing earnestly again for its Spring concert scheduled for Sunday, April 20, 1941.

Branch No. 22 JSF, To Celebrate New Year

GIRARD, O. — Branch No. 22 JSF, will hold its customary New Year's Eve party at Avon Park, with Joe Umeck's orchestra playing and a whale of a lot of fun in store for all who will attend. Members of the Branch are inviting all their friends from among the progressive elements of the city.

December 20, this year, marked the twentieth anniversary of Branch No. 22, which will be celebrated in appropriate style some time this coming summer.

mass production than individualism in the basic industries. Science and technical equipment makes medical service possible for the masses in ample abundance to guarantee them health. So far the masses of consumers have been blocked by low incomes and by the doctors' monopoly control of knowledge and the tools. How to break this "jam" and guarantee just and equitable results to both doctor and patient is the problem.

THREE-WAY SOLUTION

The book leans toward a three-way solution, or a balanced combination of three forms of service: Private service by those who can afford it; co-operative service for those who feel that the people should keep the control in their own hands; and, state aid, via some form of compulsory insurance for those in the lowest income ranks for whom any form of medical treatment is now a luxury and to whose aid the state must come.

The author tells the story of the successful co-operative medical associations established abroad and here in the United States, and points out the successes achieved in European countries thru forms of compulsory insurance.

THE MARCH OF LABOR

REFLECTIONS

By RAYMOND S. HOFSES

ADOLPH HITLER'S SPEECH has been interpreted—and logically—as a challenge to the system of capitalist democracy which is still staggering along, with the aid of makeshifts and compromises, in our own United States.

In commenting upon what the Nazi Fuehrer had to say, it should not be necessary for me to deny any desire to reach a planned economy by the road which the German people have been forced to travel. As an advocate of democratic Socialism, I view the methods of National Socialism as distasteful and the nationalistic and radical viewpoints of Nazism are false and silly.

However, there were certain items in Herr Hitler's speech that we can study dispassionately and profit thereby.

IT IS TRUE that the economic and social system under which we Americans function has resulted in the development of classes—and that a very small number of people have been beneficiaries of the labor of the vast majority.

It is also true that, despite the exploitation of India and other "inferior" peoples by British capitalism, the standard of living on the British Isles has been low.

And it is likewise true that the liberty of the masses has been negated and destroyed by the freedom of an owning class to grab wealth and profits with little or no government control.

Those things are not only true but, being true, they are our weakness. They are the points upon which Hitler bases his confidence of future victory. They are the things that must be changed if Hitler's boastful prophecy of ultimate victory is to be denied by future events.

Thirtieth Anniversary Of Waukegan SND Library

WAUKEGAN, ILL.—On New Year's Eve, Slovenes of Waukegan and No. Chicago through whose loyal support the SND library, one of the finest Slovene libraries in the country, has been serving literary-inclined folks for the past 30 years, will celebrate the Thirtieth Anniversary of the library.

From reports of their arrangements committee it is apparent that they are arranging a program creditable to the occasion. It will satisfy the tastes of both young and old, and at the admission price of only 5c is certainly a bargain for a New Year's Eve program.

Directors of the library also urge all those who are not taking advantage of gaining knowledge from the fine selection of English and Slovene books on the library shelves, to do so.

Radio telephone service has been established in China between Kuning and Chengtu.

AMERICAN FAMILY ALMANAC

Contains 14 short stories, 7 poems, 8 historical articles about Slovenes, 5 travelogues, 7 informative articles and complete almanac data for the year 1941. Richly illustrated thruout. \$1 per copy.

Order from PROLETAREC BOOK SHOP
2301 S. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

CLEVELAND REFLECTIONS

By ANDREW TURKMAN

That the old year has almost run its course and that a new year is about to make its entry is emphasized by reports of the results of annual meetings of organizations. At the interesting annual meeting of Branch No. 27 JSF, on December 14, the following people were installed into office: John Krebel, secretary-treasurer; Joe Jauch, recording secretary; Louis Zorko and Frank Eiersich, organizers; and Sophie Turkman, treasurer of "Zarja." The choice of officers is commendable. Club No. 27 should go forward in 1941.

Saturday evening, Dec. 28, is the time designated for the annual meeting of Soc. "Zarja." On the itinerary will be the meeting followed by showing of the "Zarja Movies," and then a social will wind up the affairs of the night. Give a thought to capable nominees and assure "Zarja" another successful year. Will you?

Victor Vehar, youngest son of the well-known Vehar family, received a beautiful watch from the family for his seventeenth birthday. "Vic," as he is commonly called, is that pleasant young man whose unselfish devotion to "Zarja" has prompted him to perform many tasks on his own accord in a successful effort to make the clubroom a more enjoyable meeting place. His willingness to co-operate coupled with his good attendance and cheerful disposition has made of him a popular "Zarja" member.

From Egypt and Libya, where the Italians have been making a hurried about-face to the rear march, come British reports that among the thousands of Italian soldiers made prisoners, there are not too few commanding officers, including generals.

An unromantic situation which prompts the following interrogation, "What good is a general without an army?" This query can be very appropriately likened to a situation which exists in our economic life today! "What good is a capitalist without the workers?"

Both the general and the capitalist are unquestionably of the human race. Both are dependent for their existence on the respiration of the oxygen which abounds freely and in great quantity, and, straightly enough is still one of the few untaxed items in the world; and on the consumption of food and drink of a considerably spicier quality and variety than that digested by the average man. Last but not least, both are dependent on the humans for companionship without which life would be unbearable. It is the height of absurdity to assume that the general alone could defend and protect his country, or that the capitalist alone could turn the wheels of industry. The general is dependent upon the army and likewise the capitalist is dependent upon labor simply because the army makes the general and labor makes the capitalist. In other words, the masses need not be dominated by a minority, for the masses have the power to reap the benefits due them if they only will.

One way to discover just how successful a Christmas season has been is to measure the amount of cheer distributed, which, in turn, is measured by the amount of money expended by people to procure the result. In other words, the business men of today see to it that the cheer is derived from the pocket-book and not from the heart. Cheer from the heart would be an all-year initiative on the part of men, to love, sympathize, and aid in every way their fellow men; whereas, cheer from the pocket-book, in a great many cases, is the fulfillment of a business-made social obligation which falls on the twenty-fifth of December. Our moneyed businessmen friends, whose donations to churches, etc., are always made public, have flooded the newspapers with advertisements of "Xmas Gifts" instead of "Christmas Gifts" in order to save on time, ink, and space. This can be called a form of exploitation.

Christmas, defined, is the celebration of the birthday of Christ. The letter "X" however, has quite a few uses. In mathematics "X" is always the un-

known factor. Pertaining to legal matters "X" has often been accepted as the legitimate signature of an illiterate person. To designate a specific spot one applies the letter "X," hence a commonplace statement "X" marks the spot." If one sums up these few common uses of the letter "X" he will arrive at the conclusion that today we celebrate not Christmas, but an "unknown, illiterate spot."

In today's Christmas honors, Christ runs second in advertising and fan-mail-popularity to a cheerful, twinkling-eyed, red-faced old man—Santa Claus. No doubt a much more appealing story can be told to the kiddies about the wonderful and generous old man with his bag full of toys for good little girls and boys. Many a purse is emptied to make this "dream-man" (a man who isn't there), a reality to wide-eyed, unsophisticated, and ever-believing youngsters. On the other hand, it would be difficult, indeed, to go about recounting the exploits of Christ, the healer of wounds and of tired and weary souls. Yes, time brings about many changes in the customs and beliefs of the human race.

Some will perhaps think that this is much ado about nothing, however it is an observation—a reflection.

ALMANAC WINS PRAISE

The 1941-edition of our Family Almanac has received commendable reviews in two Slovene dailies—Prosveta and Enakopravnost—most of the Slovene weeklies, Cankar's Herald, and the Croatian weekly, Zajednicar.

ANNUAL MEETINGS

Slovene Labor Center, Inc., will hold its annual stockholders meeting on January 25, 1941.

Jugoslav Savings and Loan Association has announced its annual stockholders meeting to be held February 22, 1941.

CO-OPERATION

There is one thing that organized labor must be impressed with and that is, the best means of obtaining the end desired is by thorough organized effort and support. When Tribism had its day, it was a necessity, and while it was crude, it had its benefits. The necessity of co-operation was and is apparent in every minute of our lives. But the trouble is, we do not give it a passing thought, but plod on in our weary way, never reaching the goal of our ambitions, knowing not how or why, and finally passing in our checks, an example of what ignorance has failed to accomplish. While we live, we live from day to day, not knowing what tomorrow will bring out. During our lifetime as workmen, we have to be prepared for any emergency and in this respect nothing can be accomplished without co-operation.

Help Fight Tuberculosis

CHICAGO. — From 1936 to 1939 through the cooperation of the Tuberculosis Institute of Chicago and Cook county, the organization which conducts the annual Christmas Seal Sale, and the Municipal Tuberculosis Sanitarium, 167,000 children in the city's schools were tuberculin tested and 23,000 positive reactors were X-rayed.

This is the kind of work you help by responding to the current sale of Christmas Seals.

With the "team of death"—sleet, snow, darkness and the holiday rush—taking on new and fresh players each year at this time, the job of motorists and pedestrians becomes more and more difficult.

The worst bankrupt in the world is the man who has lost his enthusiasm.

We are always complaining our days are few; and acting as though there would be no end of them. — Seneca.

New Year's Eve

You Have A Date For

Tuesday Evening, December 31, 1940

DANCING — MID-NIGHT ENTERTAINMENT
EXCITEMENT — HILARITY — SLOVENE
DINNER — COMRADESHIP — FUN

LAWDALE MASONIC TEMPLE
(West 23rd Street and Millard Avenue)

SPONSORED BY BRANCH NO. 1 J. S. F.

Plan to spend the evening with your bosom friends whose thoughts and company you share throughout the year.

Tickets: 25c in advance — 30c at the door.